

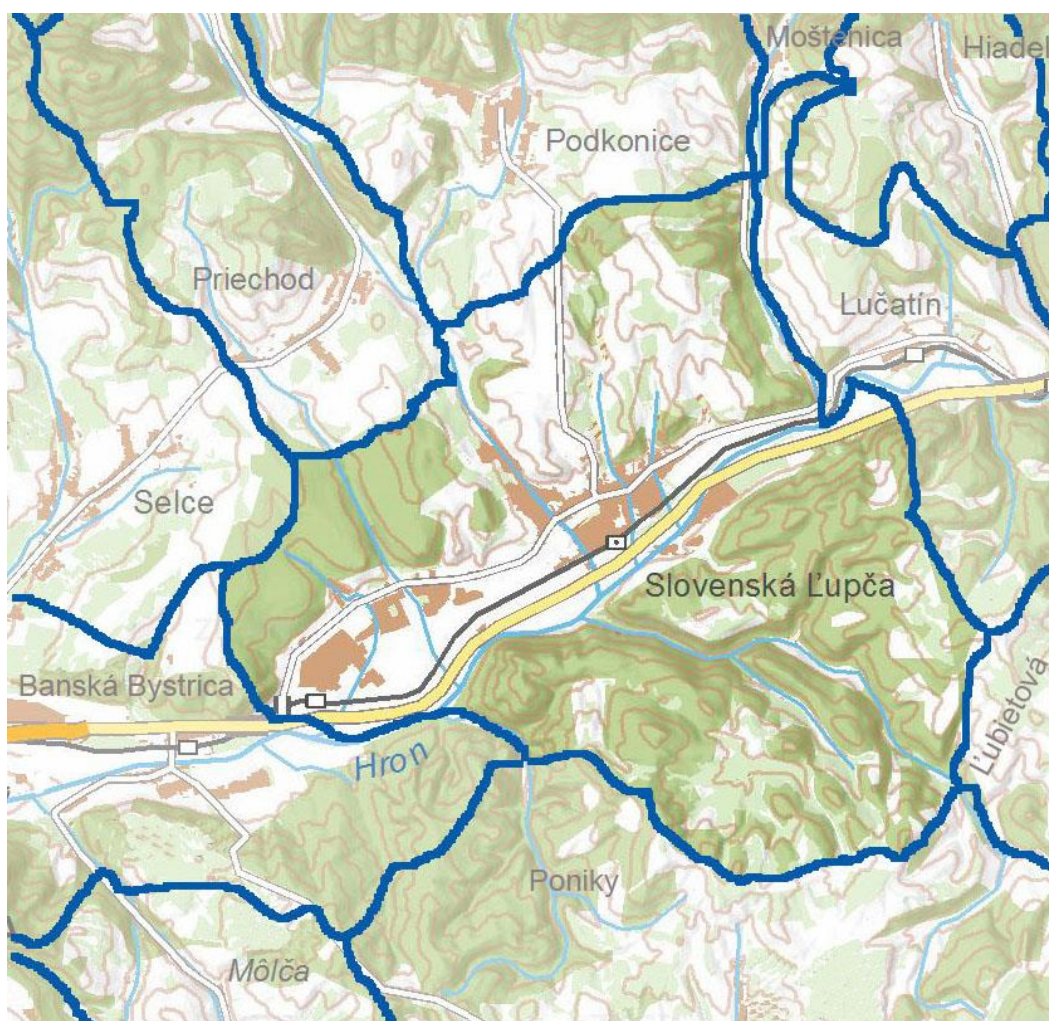
PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE SLOVENSKÁ ĽUPČA

**na obdobie
2017 - 2023**

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Slovenská Ľupča na obdobie 2017-2023

Názov	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Slovenská Ľupča na roky 2017-2023
Územné vymedzenie	Banskobystrický kraj, okres Banská Bystrica, obec Slovenská Ľupča
Územný plán	áno
Dátum schválenia PHSR	PHSR obce Slovenská Ľupča na obdobie 2017-2023 schválený uznesením Obecného zastupiteľstva v Slovenskej Ľupči č. 20/2019 dňa 26. februára 2019
Dátum platnosti PHSR	2017 - 2023
Verzia	1.0
Publikovaný verejne	www.slovenskalupca.sk

Obsah:

ÚVOD	6
1. ANALYTICKÁ ČASŤ.....	6
1.1 Komplexná analýza vnútorného prostredia.....	6
1.1.1 Základná charakteristika.....	6
1.1.2 História obce, kultúrne pamiatky a pamätihodnosti, významné historické osobnosti.....	7
1.1.3 Geografické, pôdne a prírodné pomery.....	15
1.1.4 Demografia a sociálna štatistika	16
1.1.5 Zamestnanosť, nezamestnanosť, hospodárska situácia, podnikanie, cestovný ruch..	23
1.1.6 Technická infraštruktúra.....	25
1.1.7 Občianska infraštruktúra, služby verejného a súkromného sektora, tretí sektor.....	28
1.1.8 Životné prostredie.....	29
1.1.9 Inštitúcie a úrady.....	33
1.1.10 Rozpočet obce, finančná situácia.....	34
1.2 Hodnotenie realizácie PHSR za roky 2009 – 2016.....	35
1.3 Analýza väzieb a vplyvu vonkajšieho prostredia.....	36
1.4 Analýza súčasného stavu.....	37
1.5 Formulácia problémov a východísk.....	38
1.5.1 Problémová analýza.....	38
1.5.2 Východiská.....	39
2. STRATEGICKÁ ČASŤ.....	41
3. PROGRAMOVÁ ČASŤ.....	45
4. FINANČNÁ ČASŤ.....	48
4.1 Indikatívny finančný plán na obdobie realizácie PHSR a model financovania jednotlivých opatrení v prepojení na rozpočet obce.....	48
5. REALIZAČNÁ ČASŤ.....	53
5.1 Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie PHSR.....	53
5.2 Komunikačná stratégia.....	53
5.3 Systém monitorovania a hodnotenia.....	54
5.4 Návrh na rozpracovanie akčných plánov.....	54
ZÁVER.....	55

Prílohy:

Príloha č. 1 – Zoznam informačných zdrojov

Príloha č. 2 - Zoznam použitých skratiek

Príloha č. 3 – Návrh akčného plánu

Príloha č. 4 – Dotazník od občanov obce vydaný zhotoviteľom a vedením obce

Príloha č. 5 - Dotazník od občanov obce vydaný pracovnou komisiou

Príloha č. 6 - Zápisnica zo zasadnutia pracovnej skupiny

Letecký pohľad na obec
Zdroj: www.slovenskalupca.sk

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Slovenská Ľupča na obdobie 2017-2023

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Slovenská Ľupča na obdobie rokov 2017 – 2023 spracoval externý dodávateľ za spolupráce vedenia obce a občanov obce. Pre spracovanie tohto strategického dokumentu bola vedením obce určená pracovná skupina pozostávajúca z niektorých členov obecného zastupiteľstva a zástupcov školstva a seniorskej generácie.

Externý dodávateľ - TERRA GRATA, nezisková organizácia

Ing. Zora Urbanová
Ing. Soňa Kulhánková
Ing. Peter Stadtrucker

Pracovná skupina obce Slovenská Ľupča

Ing. Miroslav Macák	starosta obce, vedúci pracovnej skupiny
Mgr. Daniel Baláž	poslanec, ŽP
Mgr. Michal Hlaváč	poslanec, šport
Jozef Stanko	poslanec, podnikateľský sektor
Ľuboš Bakaljar	poslanec, stavby v obci
Ing. Matej Jakuš	poslanec, kultúra
Mgr. Anna Sojáková	riaditeľka MŠ
PaedDr. René Kováčik	riaditeľ ZŠ
JUDr. Ján Kováčik	dôchodca

ÚVOD

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je základný programový dokument, ktorý určuje stratégiu strednodobého rozvoja obce s dôrazom na priority.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Slovenská Ľupča je voľne spracovaný podľa Metodiky na vypracovanie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC z novembra 2016, verzia 3.0, vyhotovenej Inštitútom priestorového plánovania Bratislava podľa zadania Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR.

Základným legislatívnym dokumentom, podľa ktorého je tento dokument vypracovaný je Zákon o podpore regionálneho rozvoja č.539/2008 Z.z. účinný od 1.1.2015, v znení Zákona 309/2014 Z.z. Ďalšie legislatívne podklady sú uvedené v prílohe č.1.

Podkladom pre vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce bol tiež platný územný plán obce, oficiálna webová stránka obce, dotazníkové prieskumy, informácie vedenia obce, existujúce knižné a informačné materiály a ďalšie dostupné zdroje.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je živým dokumentom, ktorý sa priebežne dopĺňa, aktualizuje a vyhodnocuje. Časový priebeh realizácie strategických zámerov obce je odhadom, skutočný vývoj a odchýlky od modelovaného harmonogramu sú priebežne ovplyvňované množstvom interných a externých faktorov.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Slovenská Ľupča bude zverejnený na webovom sídle www.slovenskalupca.sk.

1. ANALYTICKÁ ČASŤ

1.1 Kompletná analýza vnútorného prostredia

1.1.1 Základná charakteristika

Obec Slovenská Ľupča je stredne veľká obec, nachádzajúca sa v okrese Banská Bystrica, v strategicky významnej vzdialenosti, asi 10 km od krajského mesta. Obec je lokalizovaná v atraktívnom prírodnom prostredí, má za sebou bohatú históriu, je nositeľom mnohorakých kultúrnych a remeselných tradícií. Súčasný status obce je výsledkom častých a hlbokých ekonomických a spoločenských premien v novodobej histórii. Najvýznamnejším kapitálom obce v minulosti i v súčasnosti je jej vyspelé, kultúrne a všestranne tvorivo založené obyvateľstvo.

V rámci Regionálnej investičnej územnej stratégie je súčasťou Mestskej funkčnej oblasti krajského mesta. Ide o špecifickú časť stratégie zameranú na udržateľný mestský rozvoj krajského mesta Banská Bystrica a jeho funkčného mestského územia. Do stratégie UMR patrí krajské mesto Banská Bystrica spolu s jeho mestským funkčným územím: Badín, Dolný Harmanec, Harmanec, Horné Pršany, Hronsek, Kordíky, Králiky, Kynceľová, Malachov, Nemce, Riečka, Selce, Slovenská Ľupča, Tajov, Špania Dolina, Vlkanová.

Obec patrí aj do mikroregiónu Pod Panským dielom spolu s obcami Selce, Nemce, Kynceľová, Špania Dolina, Baláže, Priechod, Podkonice. Ako partner pôsobí obec aj

v Združení historických miest a obcí Slovenska, ako aj ďalších celoštátnych a regionálnych združeníach.

Kataster obce susedí s katastrami obcí Priechod, Podkonice a Moštenica na severe, Selce a Banská Bystrica na západe, Poniky na juhu a Ľubietová a Lučatín na východe.

1.1.2 História obce, kultúrne pamiatky a pamätihodnosti, významné historické osobnosti, tradície, súčasná kultúra

Obec bola založená na starej obchodnej ceste Via Magna, spájajúca mestá Budín (dnes Budapešť) a Krakov. Osada bola postavená okolo dvoch dôležitých budov: hradu a kláštora. V roku 1340 Karol I. povýšil osadu na výsadné mestečko. Slovenská Ľupča stratila mestský charakter v 19. storočí.

Prvá písomná zmienka o obci pochádza z roku 1250 pod názvom Lypcsa. Neskôr sa názov obce menil na Lyppcha (1255), Lipcse, Lipche (1263), Lypsche (1272), Lypche Solienses (1361), Lypcz Sclavonicalis (1516), Thotlypcha (1524), Lipcza Slowenska (1663), Tóth – Liposche (1786), Ľupča (1908), Slovenská Ľupča, Zvolenská Ľupča (1920). Kráľovský hrad sa spomína už v roku 1250. Jeho územie bolo od roku 1255 vymedzené od teritória Banskej Bystrice, v roku 1379 od Ľubietovej a 1380 od Brezna. Bol strediskom panstva, ktoré tvorili mestecká: Slovenská Ľupča, Poniky, dediny Ľupčianska Ulica, Šalková, Priechod, Podkonice, Hiadel', Lučatín, Medzibrod, Brusno, Svätý Ondrej nad Hronom, Ráztoka, Nemecká, Dubová, Zámotie, Jasenie, Predajná, Lopej, Dolná a Horná Lehota a Valaská. Pod priamu správu panstva nepatrili drevorubačské, uhliarske a želiarske osady, ktoré na jeho území zriadila v 16. - 18. storočí Banská komora. Panstvo bolo do roku 1424 a 1546 - 1572 korunným, 1424 -1490 a 1531 -1546 majetkom kráľovien, 1672 - 1848 komorským, ináč vo vlastníctve alebo zálohovej držbe šľachticov (Dóczyovci, Rubigallus, Tribel, Széchyovci, Wesselényi).

Podhradská osada dostala v roku 1340 okrem usadlostí pri priechodskom chotári (Ľupčianska ulica) výsady mestečka podľa krupinského práva. Panstvu bola povinná dovozom vína, údržbou obory a platením cenzu. Pred rokom 1340 bola súčasťou Slovenskej Ľupče. V roku 1340 sa osamostatnila pod názvom Ulica, neskôr Lipesentca (1863), Ľupčianska Ulica (1920). V rokoch 1340 - 1848 bola zvyškom podhradskej osady, na ktorú sa nevzťahovali privilégia mestečka Slovenská Ľupča. Patrila Ľupčianskemu panstvu. Od 17. storočia tu pracoval mlyn, od roku 1788 do polovice 19. storočia erárna papiereň, ktorú viedli majstri Halleriovci. Obec Ľupčianska Ulica vznikla odtrhnutím sa časti od mestečka Ľupča (ulica zvaná Ulička) v 17. storočí. Prvý písomný zápis o existencii obce Ľupčianska Ulica sa nachádza v Urbáre z 1.1.1663. V zápisoch v 19. storočí je vedená aj ako Pánska Ulica, v 20. storočí aj ako Pod Ulicou alebo Podulica. Občania Uličky neboli spokojní s pomermi v mestečku, keď od nich vyžadovala Kráľovská komora práce nad rámec výsad platných pre mestečko. Kráľovská komora a Erár využili tejto nespokojnosti občanov Uličky a dosiahli toho, že sa Ulička osamostatnila. Obec Ľupčianska Ulica zanikla dňom 1.1.1944 zlúčením s obcou Slovenská Ľupča.

Obyvatelia sa zaoberali poľnohospodárstvom, v 15.-16. storočí chovom oviec, potom znovu poľnohospodárstvom, ktorého rozvoj bol od roku 1672 silne brzdený nárokmi Banskej komory na roboty (furmanky pre bane a hutí). Lesy si najmä od roku 1563 rezervovala Banská komora pre potreby svojich podnikov. Pri hrade bola až do roku 1850 obora (od 17. storočia danielia zver). Po rozpade panstva bol na hrade 1873 zriadený sirotinec. Počas SNP tu povstanci väznili fašistov.

V roku 1828 mala 180 domov a 1301 obyvateľov. Zaoberali sa poľnohospodárstvom a remeslami (najmä obuvníctvom, stolárstvom, debnárstvom a nožiarstvom). Popri panskom pivovare a tehelni bola v obci v rokoch 1711 - 1918 papiereň, ktorá vyrábala najmä baliaci papier a lepenku. Po roku 1918 tu bola továreň na nábytok, bryndziareň, píla, továreň na nože, tehelňa, výrobná farieb, podnik pre modrotlač. Zo mzdových bojov robotníkov bol najvýznamnejší trojmesačný štrajk nožiarov v roku 1937.

Slovenská Ľupča mala v erbe orla s gloriolou okolo hlavy, symbol svätého Jána Ev. a v roku 1582 dostala právo používať červený vosk.

Obyvatelia pomáhali partizánom a aktívne sa zapojili do SNP. Po ústupe z Turca sa tu reorganizovala 5. tanková skupina povstaleckej armády. Fašisti tu 24. decembra 1944 popravili dvoch partizánov. Obec bola oslobodená 25. marca 1945 vojskami 2. ukrajinského frontu a rumunskej armády. Po oslobodení sa našli v chotári obce masové hroby.

Vývoj dediny v 20. storočí dospel k postaveniu veľkej farmaceutickej továrne Biotika, ktorej výstavba bola dokončená v roku 1953 a stojí neďaleko dediny (v oblasti Príboj) spolu s inými priemyselnými stavbami, ako Confal alebo Brenntag.

Národné kultúrne pamiatky

Ľupčiansky hrad

Národná kultúrna pamiatka Ľupčiansky hrad, alebo Ľupčiansky zámok pozostáva z 19 pamiatkových objektov. Jednotlivé pamiatkové objekty vytvárajú celok renesančného, novogotického, gotického, klasicistického a barokového slohu.

Hrad sa nachádza na strmom skalnom brehu na obcou. Od stredoveku do dnes obývaný objekt, ktorý ako komplex stavieb s rôznych období dokumentuje vývoj hradného typu od 13. do 14. storočia.

Ľupčiansky hrad

Zdroj: www.slovenskalupca.sk

Najstaršie písomné správy o hrade z roku 1250, 1255 a 1263. Strážil cestu vedúcu úvalom Hrona smerom východ. Najstaršie jadro hradu sa skladalo z obytných budov a z hradného múru vybiehajúceho štvorcovou baštou.

K prvej rozsiahlej prestavbe hradu došlo v druhej polovici 15. storočia, kedy bola postavená polkruhová severná bašta a prestavaná východná časť hradu, kde bola v druhom poschodí zriadená gotická kaplnka.

K ďalším prestavbám došlo v polovici 16. storočia so strachu pred vpádom Turkov. Vtedy vzniklo vonkajšie opevnenie s tromi nárožnými kruhovými baštami a bránou na východnej strane.

V priebehu 16. storočia sa vykonali najrozsiahlejšie vnútorné úpravy najmä za Pavla Rubigalla, ktorý dostal hrad ako zálohu v roku 1573.

Po Rubigallovi prešiel hrad do držby Gašpara Tríbella - za jeho stavebnej činnosti boli novo upravené priestory zaklenuté renesančnou hrebienkovou klenbou a otvorený nový portál v južnom obvodovom múre horného hradu.

V roku 1670 prešiel hrad na kráľovskú komoru a spravovali ho hradní kapitáni.

Po Tököliovskom povstaní bol hrad opevnený a jeho kaplnka roku 1692 zbarokizovaná. Pravdepodobne vtedy boli postavené aj spojovacie arkádové chodby horného nádvorja, ktoré boli upravené koncom 18. storočia pri klasicistickej prestavbe hradu.

Po roku 1870, keď bol na hrade zriadený sirotinec, pre ktorý postavili na dolnom nádvorí nové obytné krídlo. Súčasne vybudovali nové monumentálne schodište vedúce na horné nádvorie.

Hrad po zmene vlastníckych pomerov, keď prešiel do vlastníctva Železiarní Podbrezová prešiel významnými úpravami a reštaurátorskými objavmi.

Posledné opravné práce na hrade v roku 1959 až 2006 nezmenili charakter stavby.

(zdroj : Územný plán obce, PÚ SR)

Kostol katolícky sv. Trojice s areálom

Kostol je gotický zo 14. storočia spomínaný ako kostol Svätého ducha, areál s kostolom pozostáva z 3 pamiatkových objektov. V roku 1615 prestavaný. Naproti vchodu kamenný renesančný náhrobník rodiny Tríbella z roku 1618. V podveží tri renesančné náhrobné kamene s erbmi a s nápisom zo 16. a 17. storočia.

(zdroj : Územný plán obce, PÚ SR)

Kostol katolícky sv. Trojice

Zdroj: www.e-obce.sk

Mariánsky alebo Morový stĺp

Zdroj: www.e-obce.sk

Mariánsky stĺp, alebo Morový stĺp

Originál, alebo kópie sôch z druhej tretiny 18 storočia pozostávajú z 15 pamiatkových objektov.

(zdroj : Územný plán obce, PÚ SR)

Pamätné miesto s pomníkom a pamätným stromom – lipou

Pri ev. kostole, kde popravili partizánov 24.12.1944. Boli to Juraj Majer a František Mazúr.

(zdroj : Územný plán obce, PÚ SR)

Pomník padlým partizánom nachádzajúci sa pri evanjelickom kostole.

(zdroj : Územný plán obce, PÚ SR)

Kláštorská

Na západnej strane intravilánu obce, medzi ulicami Dolnou a Ľupčianskou a potokom Ľupčica sa na ploche približne 2,6 ha nachádzajú ruiny kláštora. Na mieste pôvodného kláštora (kapucínsky františkánsky) je archeologický park Kláštorská. Kláštor pochádza pravdepodobne z polovice 13. storočia. Najstaršia písomná zmienka o kláštore pochádza z roku 1263. Na mieste sa dnes nachádza lapidárium. Bol tu pochovaný podporovateľ kláštora magister Dôňč v 14. storočí. Kláštor bol opustený v 17. storočí.

(zdroj: PÚ SR)

Špitál zaniknutý z 13.-15. storočia – archeologická lokalita

(zdroj: PÚ SR)

Kostol, r. k. Blahoslavennej Panny Márie zaniknutý z 13. – 15. storočia – archeologická lokalita

(zdroj: PÚ SR)

Farský kostol ev. a. v.

Zdroj: www.e-obce.sk

Farský kostol ev. a. v. z 19.storočia v prevládajúcom novoromantickom slohu

(zdroj: PÚ SR)

Pamätihodnosti:

Meštianska škola

Pamätná tabuľa Daniela Licharda na jeho rodnom dome

Pamätná tabuľa Tibora Andrašovana na jeho rodnom dome

Pamätná tabuľa partizánom popraveným na Štedrý deň umiestnená na evanjelickej fare

Pamätná tabuľa Emila Belluša, umiestnená na jeho rodnom dome

Pamätná tabuľa Jozefa Murgaša, umiestnená na rímskokatolíckej fare

Významné osobnosti, narodené, alebo pôsobiace v obci

František Vešeláni	(1605-1667), uhorský gróf a podžupan, vodca protihabsburského sprisahania
Gabriel Balkovič	(1827 – 1878) člen slovenského národného hnutia počas revolúcie 1848
Konštantín Bauer	(1893-1928), maliar
Ján Blasius ml.	(1708-1773), náboženský spisovateľ
PhDr. Samuel Czambel	(1856-1909), významný slovenský jazykovedec, prekladateľ. Jeho meno nesie ZŠ v Sl. Ľupči
Samo Danielovič Czambel	(1882-1935), básnik, prekladateľ
Daniel G. Lichard	(1812-1882), významný novinár, spisovateľ, ľudovýchovný pracovník
Jozef Murgaš	Významný vynálezca, priekopník bezdrôtovej telegrafie v rokoch 1893 – 1894 pôsobil v Slovenskej Ľupči ako rímskokatolícky kaplán
Samuel Reuss	(1783-1852), etnograf, historik, evanjelický kňaz
Daniel Šustek	(1846 – 1927), stolár, podnikateľ a krajský činiteľ
Prof. Ing. arch. Emil Belluš DrSc.	(1899 – 1979), významný architekt, predstaviteľ funkcionalizmu, akademik SAV, autor mnohých významných stavieb, urbanistických štúdií, teoretických diel, vysokoškolský pedagóg
JUDr. Samuel Belluš	(1916 – 1998) člen povstaleckej SNR
Anton Turecký	(1902-1959), architekt
Tibor Andrašovan Dr.h.c	(1917 – 2001), hudobný skladateľ a dirigent, autor oper, upravovateľ slovenských ľudových piesní. Pôsobil aj ako riaditeľ umeleckého súboru SL'UK. Počas SNP pracoval v Slobodnom slovenskom vysielači.
Prof. RNDr. Bohuslav Cambel DrSc.	(1919 – 2006), geochemik a geológ, zakladateľ geochemie na Slovensku, vedec – akademik SAV, akademické posty na UK
Andrej Šustek	(1840 – 1915) umelecký zámočník, publicista
Samuel Cambel	(1928 – 2004) politológ a historik
MUDr. Daniel Petelen	(1904 – 1969) významný slovenský lekár, účastník protifašistického odboja, držiteľ mnohých ocenení
Hieronym Oravský	(1914 – 1996) klampiarsky odborník, publicista
Roman Kaliský	(1922 – 2015) významný novinár, publicista a spisovateľ. Účastník protifašistického odboja

(Zdroj: Wikipédia)

Súčasná kultúra

Folklorný súbor Partizán Biotika Slovenská Ľupča bol založený v roku 1958 pri továrni na výrobu antibiotík Biotika v Slovenskej Ľupči. Základným cieľom súboru Partizán Biotika je: "Poznať svoju vlastnú kultúru a tradície, poznávať a rešpektovať iné kultúry, jazyky, tradície a spoločnosti." Folklorný súbor patrí medzi špičkové umelecké folklórne telesá v Slovenskej republike. Od roku 1971 vďaka svojej tvorivej a interpretačnej úrovni patrí medzi najkvalitnejšie neprofesionálne umelecké telesá na Slovensku a od roku 1976 nepretržite až dodnes je kvalifikovaný v umeleckej kategórii "A".

Zdroj: fspartizan.sk

Na začiatku to bol folklórny tanečno – spevácky krúžok pri Základnej škole v Slovenskej Ľupči, ktorý vznikol v septembri 1986. Neskôr sa z neho stal **DFS Dratvárik**, ktorý tvoril základ pre dorast FS Partizán. Zakladateľmi boli Ing. Peter Lakomčík a Ing. Juraj Dávid. Prvé vystúpenia sa začali v obci, neskôr pokračovali v okolitých dedinách a prekročili aj hranice Slovenska. Účinkovali v Rakúskom družobnom meste Neuhausen, Taliansku, Francúzsku, Anglicku, na medzinárodnom festivale v českých Klatovách a Břeclavi. Svoje umenie predviedli na folklórnych slávnostiach v Helpe, Zlatých Moravciach, Ponikách a mnohých ďalších. Deti z DFS Dratvárik pravidelne spriemňujú predvianočné sviatky v DD a DSS v Slovenskej Ľupči. Patria k stáliciam v sprievode na každoročnom Turíčnom jarmoku v obci.

Zdroj: www.dravarik.sk

Saxofónové kvarteto zo Slovenskej Ľupče vzniklo v roku 1998. Založili ho saxofonisti - Pavol Pondelík, Karol Potančok, Andrej Gonda a Ján Priesol, pod ktorého vedením celé tie roky kvarteto fungovalo. Myšlienka založiť toto originálne teleso sa zrodila práve v jeho hlave a inšpiráciou mu bol už vtedy zaniknutý Ľupčiansky saxofónový kvintet Pentasax, ktorý vtedy viedol Radoslav Solárik. V roku 2003 vydalo Saxofónové kvarteto svoj prvý album a pomaly sa pripravuje aj na vydanie ďalšieho. V roku 2010 nahradila Karola Potančoka v kapele Klaudia Roháčová a v roku 2014 do zostavy pribudla namiesto Janka Priesola aj Michaela Turcerová. Saxofónové kvarteto má za sebou už mnoho koncertov nie len na domácej scéne, ale aj v zahraničí a vo svojom repertoári má okrem swingových evergreenov, melódii klasického žánru a popových skladieb aranžovaných členmi kapely zaradené aj skladby skomponované pánmi Eduardom Rauchom a Jánom Bartánusom.

Hudobná skupina **Dixie chips** v zložení Ján Priesol, Peter Solárik, Vojtech Matušek, Andrej Gonda, Jaroslav Krajan, Ondrej Mrva vznikla v r.2007 pri MKS Sl. Ľupča. Zameriava sa hlavne na vlastnú tvorbu v štýle dixielandu a swingu. Spolupracuje tiež s deťmi zo ZUŠ Sl. Ľupča v projekte "2 generácie", z nej vznikol album "Na Lesníckej 32". Hudobná skupina vydala 3 CD pôvodných skladieb. Zúčastňuje sa kultúrnych podujatí organizovaných obcou. Vystupuje na rôznych kultúrnych podujatiach aj mimo obce.

Detský folklórny súbor DRIENKA vznikol v roku 2013 a pracuje pod Základnou umeleckou školou v Slovenskej Ľupči. V súčasnosti navštevuje súbor cez 120 detí, ktoré sú rozdelené podľa veku do troch tanečných skupín. Sústreďujú sa na spracovanie piesní a tancov zo stredného Slovenska a okrajovo aj z iných regiónov.

Pri DFS Drienka pracujú aj dve spevácke skupiny, staršia a mladšia, pričom vychováva aj viacerých inštrumentalistov na ľudové hudobné nástroje (píšťala, heligónka ...).

Za tri roky pôsobenia DFS absolvoval rôzne festivaly na Slovensku ako aj v zahraničí napr. v Bulharsku (získal 1. miesto na medzinárodnom detskom folklórnom festivale), v Poľsku, Macedónsku. Domáce festivaly ako Heľpa, Ponická fujarka, Čierny Balog a iné. Doterajšie úspechy sú aj získané zlaté pásma v choreografii a úspechy na Poníckej fujarke.

Tanečnú zložku vedie Jana Križová, Martina Fodorová, Michal Majer. Detskú ľudovú hudbu vedie Ivana Baczová.

Zdroj: www.priekopnik.sk

Tradície

Usporiadať jarmok alebo trh mohli v minulosti iba výsadné mestá, ktoré toto právo dostali vo výsadných listinách. V nich uvedené presné dátumy, kedy mohli byť usporiadané. Ľupča dostala toto právo od kráľa Ferdinanda I. v Bratislave 14. februára 1546 vo výsadnej listine, v ktorej povoľuje poriadat' Turíčny jarmok a trh.

Kráľ Leopold I. 14. októbra 1684 vydáva vo Viedni ďalšiu výsadnú listinu. Podľa tejto kráľovskej listiny mala Ľupča právo poriadat' každý rok päť jarmokov na predaj drobného spotrebného tovaru a päť trhov na predaj a kúpu domácich a hospodárskych zvierat.

Na začiatku 20. storočia sa konali jarmoky štyrikrát do roka. Výkladné aj dobyťčie. Dobyťčí jarmok býval „Na Placi“, kde sú dnes obchody CBA a železiarstvo. Výkladný jarmok, to boli šiatre postavené na námestí po oboch stranách hradskej. Predávalo sa tu všetko možné. Odevy, obuv, látky, galantérny tovar, ovocie, medovníky - známe srdcia, cukrovinky a cukríky, modrotlač, hlinený a smaltovaný tovar a pod.

V súčasnej dobe tradíciu Turíčneho jarmoku obec znovu obnovila v roku 2000 pri oslavách 750. výročia prvej písomnej zmienky o obci. Situovaný je v parku SNP vedľa Miestneho kultúrneho strediska pod lipami. Na jarmoku predvádzajú svoje výrobky ľudoví remeselníci napr. košíkari, perníkari, výrobcovia keramiky. Organizátormi Turíčneho jarmoku sú obec Slovenská Ľupča, Občianske združenie Mestečko a Mikroregión pod Panským dielom.

Dom remesiel - prevádzka Domu remesiel začala v roku 2003 ako výsledok spolupráce dvoch občianskych združení: Mestečko a Turisticko – relaxačný team. V súčasnosti v Dome remesiel môžu návštevníci vyskúšať výrobu keramiky, košíkov z pedingu, líhaného skla, emajlových šperkov, paličkovanie čipiek a iné tradičné i nové techniky z rôznych materiálov. V dome remesiel bola zriadená „Izbica remeselných tradícií“ – expozícia historických remesiel v obci a prezentácia súčasných umeleckých remeselníkov (Priesol, Virág, Krajan). Expozícia je v nevyhovujúcich vlhkých priestoroch, exponáty sú ohrozené. Avšak existuje ešte rozsiahly depozit, ktorý chátra, potrebné zriadiť reprezentačnú expozíciu vo vyhovujúcich priestoroch.

Zdroj: www.slovenskalupca.sk

1.1.3 Geografické, pôdne a prírodné pomery

Slovenská Ľupča leží v Banskobystrickej kotline a Zvolenskej vrchovine. Zemepisné súradnice obce sú 48°45'56''S a 19°16'33''V. Katastrálne územie obce má 32,33 km². Stred obce sa nachádza v nadmorskej výške 378 m. n. m. a chotár 370 - 699 m. n. m. Severnú pahorkatinnú časť chotára tvoria treťohorné zlepenice a pieskovce, vrchovinnú južnú časť chotára tvoria skrasovatené vápence (polje Pôľč), na západnom okraji treťohorné štrky, v strede niva a terasy Hrona. Priemerná ročná teplota je 7-6 °C, januárová okolo -5°C, júlová 17-18 °C. Priemerné množstvo zrážok je okolo 800 mm. Prevládajú hnedé lesné a nívne pôdy, ako aj rendziny. Nesúvislé zmiešané lesy sú v južnej i západnej časti a na severovýchodnom okraji.

Hlavným recipientom územia obce je rieka Hron. Pravostranné prítoky rieky Hron v území obce tvoria potoky Moštenický, Plniarsky, Zámocký, Járok, Ľupčica, Horný Istebník, Dolný Istebník. Ľavostranné prítoky rieky Hron v území obce tvoria potoky Driekyňa a Plavno.

Zdroj: Vlastivedný slovník obcí na Slovensku, 3. Časť

Ako dokumentuje nasledujúci prehľad o využití pôdy za posledné roky nedošlo k podstatnému preskupeniu pôd v prospech niektorej zo skupín, mierny nárast zaznamenali zastavané plochy.

Výmera územia, využitie pôdy

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Celková výmera územia obce - mesta (v m²)	32 325 200	32 325 200	32 325 200	32 325 200	32 325 200	32 325 200	32 325 200	32 325 200
Poľnohospodárska pôda - spolu (v m²)	10 821 905	10 820 773	10 819 524	10 815 590	10 813 458	10 812 035	10 802 358	10 801 978
Poľnohospodárska pôda - orná pôda (v m²)	3 321 461	3 321 299	3 317 960	3 310 549	3 310 133	3 309 957	3 309 556	3 308 970
Poľnohospodárska pôda - záhrada	503 074	510 404	512 494	515 971	514 858	514 985	514 111	513 948
Poľnohospodárska pôda - ovocný sad (v m²)	41 732	41 732	41 732	41 732	41 625	41 625	41 625	41 629
Poľnohospodárska pôda - trvalý trávny porast (v m²)	6 955 638	6 947 338	6 947 338	6 947 338	6 946 842	6 945 468	6 937 066	6 937 431
Nepoľnohospodárska pôda - spolu	21 503 295	21 504 427	21 505 676	21 509 610	21 511 742	21 513 165	21 522 842	21 523 222
Nepoľnohospodárska pôda - lesný pozemok (v m²)	17 552 218	17 552 196	17 552 196	17 552 196	17 552 196	17 552 100	17 560 466	17 560 484
Nepoľnohospodárska pôda - vodná plocha (v m²)	408 609	408 555	408 613	408 613	408 613	408 613	408 612	408 699
Nepoľnohospodárska pôda - zastavaná plocha a nádvorie (v m²)	2 194 251	2 194 881	2 195 578	2 197 502	2 199 667	2 200 279	2 202 705	2 203 168
Nepoľnohospodárska pôda - ostatná plocha (v m²)	1 348 217	1 348 795	1 349 289	1 351 299	1 351 266	1 352 173	1 351 059	1 350 871

Zdroj: Štatistický úrad SR, databázy, DATA cube

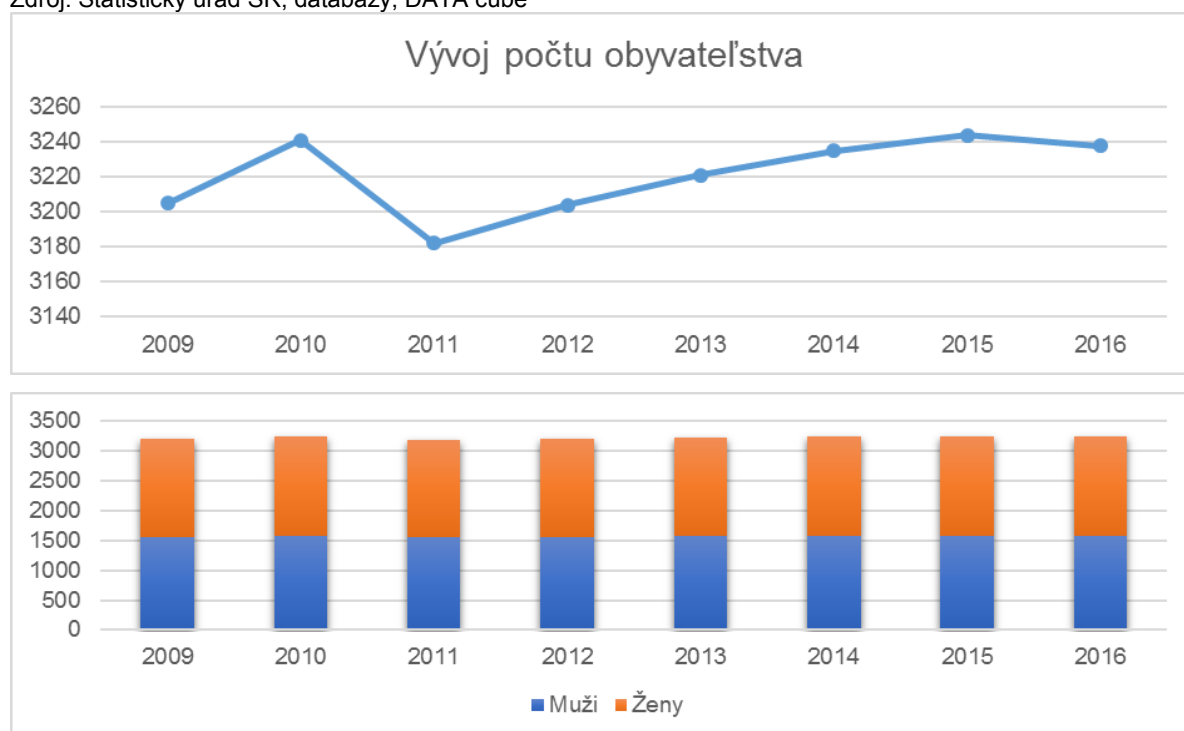
1.1.4 Demografia a sociálna štatistika

Stav počtu obyvateľstva za posledné sledované roky viac-menej stagnuje, nárast obyvateľstva sa vzhľadom na koncentráciu pracovných príležitostí na západe krajiny ani nedá očakávať.

Stav trvale bývajúceho obyvateľstva na konci obdobia (Osoba)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Spolu	3205	3241	3182	3204	3221	3235	3244	3238
Muži	1557	1571	1548	1552	1564	1565	1571	1566
Ženy	1648	1670	1634	1652	1657	1670	1673	1672

Zdroj: Štatistický úrad SR, databázy, DATA cube

Trvalo bývajúce obyvateľstvo

	Stav trvale bývajúceho obyvateľstva na začiatku obdobia (Osoba)	Stredný (priemerný) stav trvale bývajúceho obyvateľstva (Osoba)	Stav trvale bývajúceho obyvateľstva na konci obdobia (Osoba)
2009	3197	3219	3205
2010	3205	3222	3241
2011	3126	3170	3182
2012	3182	3182	3204
2013	3204	3220	3221
2014	3221	3229	3235
2015	3235	3237	3244
2016	3244	3237	3238

Zdroj: Štatistický úrad SR, databázy, DATA cube

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Slovenská Ľupča na obdobie 2017-2023

Podľa sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2011 tvorilo ekonomicky aktívne obyvateľstvo 50,5%, z toho nezamestnaní 6,2 %. Deti do 16 rokov, a študenti stredných a vysokých škôl sa podieľali na celkovom počte obyvateľov obce 22,2 percentami a dôchodcovia 20,9 percentami.

Obyvateľstvo podľa súčasnej ekonomickej aktivity, pohlavia

		Muži	Ženy	Spolu	
Osoby ekonomicky aktívne	spolu	860	738	1598	
	%	53,8	46,2	100,0	
	z toho	osoby na materskej dovolenke	1	14	15
		pracujúci dôchodcovia	16	30	46
		nezamestnaní	114	83	197
	vypomáhajúci (neplatení) členovia domácností v rodinných podnikoch		0	3	3
Osoby na rodičovskej dovolenke		0	61	61	
Nepracujúci dôchodcovia		256	404	660	
Ostatní nezávislí		10	17	27	
Osoby závislé	spolu	335	367	702	
	v tom	deti do 16 rokov	223	236	459
		študenti stredných škôl	77	72	149
		študenti vysokých škôl	35	59	94
Ostatní závislí, nezistení		71	46	117	
Úhrn obyvateľstva		1532	1633	3165	

Zdroj: Štatistický úrad SR Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011

Podobne ako celkový počet obyvateľstva, aj jeho veková štruktúra sa za posledné roky nijako významne nemení. Vo všetkých vekových skupinách je mierna prevaha žien o 3 – 4%. Vekovú skladbu obyvateľstva možno považovať za priaznivú – obyvatelia nad 65 rokov tvoria iba 16,2% z celkového počtu obyvateľov.

Vekové skupiny

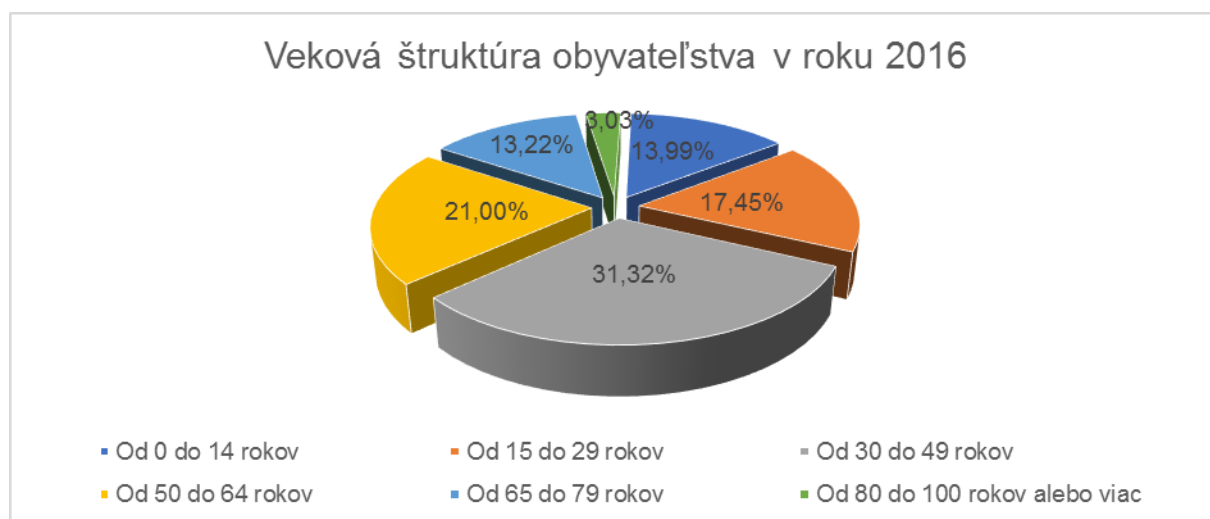
		Spolu	Od 0 do 14 rokov	Od 15 do 29 rokov	Od 30 do 49 rokov	Od 50 do 64 rokov	Od 65 do 79 rokov	Od 80 do 100 rokov alebo viac
2009	Spolu	3205	454	688	1041	625	310	87
	Muži	1557	222	348	524	305	129	29
	Ženy	1648	232	340	517	320	181	58
2010	Spolu	3241	442	706	1053	630	321	89
	Muži	1571	215	359	530	308	130	29
	Ženy	1670	227	347	523	322	191	60
2011	Spolu	3182	426	665	996	661	340	94
	Muži	1548	210	340	504	332	138	24
	Ženy	1634	216	325	492	329	202	70
2012	Spolu	3204	442	645	1004	666	351	96
	Muži	1552	218	329	508	330	138	29
	Ženy	1652	224	316	496	336	213	67

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Slovenská Ľupča na obdobie 2017-2023

2013	Spolu	3221	454	626	999	679	370	93
	Muži	1564	226	319	513	332	149	25
	Ženy	1657	228	307	486	347	221	68
2014	Spolu	3235	460	604	997	695	386	93
	Muži	1565	225	309	507	342	156	26
	Ženy	1670	235	295	490	353	230	67
2015	Spolu	3244	456	588	1007	698	401	94
	Muži	1571	225	298	510	342	170	26
	Ženy	1673	231	290	497	356	231	68
2016	Spolu	3238	453	565	1014	680	428	98
	Muži	1566	225	283	518	334	180	26
	Ženy	1672	228	282	496	346	248	72

Zdroj: Štatistický úrad SR, databázy, DATA cube

Podrobnejšie analyzuje skladbu ekonomicky aktívneho obyvateľstva podľa postavenia v zamestnaní v roku 2011 nasledujúca tabuľka Štatistického úradu SR:

Obyvateľstvo ekonomicky aktívne podľa postavenia v zamestnaní, veku a pohlavia

Vek, pohlavie

Postavenie v zamestnaní

Ekonomicky aktívni spolu

		aktívni spolu						
		zamestnanci	podnikatelia		členovia družstiev	vypomáhajúci (neplatení) členovia domácností v rodinných podnikoch	ostatní a nezistení	
			so zamestnancami	bez zamestnancov				
15 - 19	muži	1	0	0	0	0	3	4
	ženy	2	1	0	0	0	5	8
	spolu	3	1	0	0	0	8	12
20 - 24	muži	47	2	3	0	0	23	75

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Slovenská Ľupča na obdobie 2017-2023

	ženy	40	0	2	0	0	13	55
	spolu	87	2	5	0	0	36	130
25 - 29	muži	69	1	13	0	0	20	103
	ženy	53	0	4	0	0	17	74
	spolu	122	1	17	0	0	37	177
30 - 34	muži	72	2	19	0	0	22	115
	ženy	64	1	8	0	1	16	90
	spolu	136	3	27	0	1	38	205
35 - 39	muži	83	1	21	0	0	14	119
	ženy	87	1	15	0	0	15	118
	spolu	170	2	36	0	0	29	237
40 - 44	muži	82	8	11	0	0	20	121
	ženy	86	2	7	0	1	13	109
	spolu	168	10	18	0	1	33	230
45 - 49	muži	58	10	14	0	0	13	95
	ženy	85	2	7	0	1	8	103
	spolu	143	12	21	0	1	21	198
50 - 54	muži	75	7	7	0	0	15	104
	ženy	72	1	9	2	0	9	93
	spolu	147	8	16	2	0	24	197
55 - 59	muži	75	4	7	1	0	6	93
	ženy	56	2	4	0	0	7	69
	spolu	131	6	11	1	0	13	162
60 - 64	muži	20	2	2	0	0	5	29
	ženy	9	0	0	0	0	1	10
	spolu	29	2	2	0	0	6	39
65+	muži	1	0	0	0	0	1	2
	ženy	5	1	0	0	0	3	9
	spolu	6	1	0	0	0	4	11
Nezistený	muži	0	0	0	0	0	0	0
	ženy	0	0	0	0	0	0	0
	spolu	0	0	0	0	0	0	0
Úhrn	muži	583	37	97	1	0	142	860
	ženy	559	11	56	2	3	107	738
	spolu	1 142	48	153	3	3	249	1 598
%		71,5	3,0	9,6	0,2	0,2	15,6	100,0
Z obyvateľstva v produktívnom veku podiel ekonomicky aktívnych								
Muži		-	-	-	-	-	-	73,9
Ženy		-	-	-	-	-	-	63,1
Spolu		-	-	-	-	-	-	68,5
Z obyvateľstva v poproduktívnom veku podiel ekonomicky aktívnych		-	-	-	-	-	-	2,6

Zdroj: Štatistický úrad SR Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011

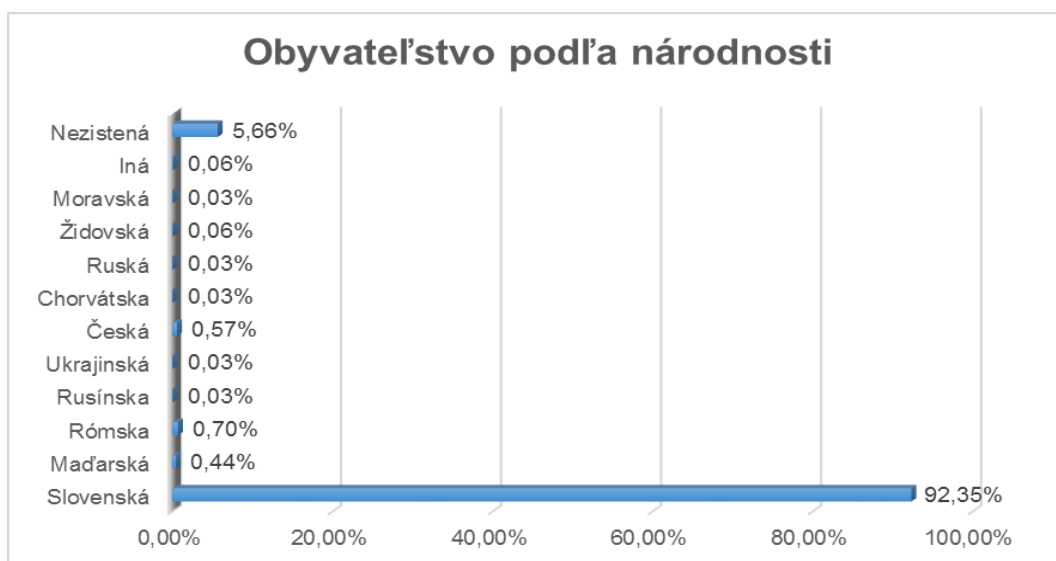
Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Slovenská Ľupča na obdobie 2017-2023

Národnostná skladba obyvateľstva je v podstate homogénna – vysoko prevláda slovenská národnosť. Chronický problém je s uvádzaním rómskej národnosti, ku ktorej sa množstvo príslušníkov tohto etnika pri sčítaní nepriznáva.

Obyvateľstvo podľa pohlavia a národnosti

Národnosť	Muži	Ženy	Spolu
Slovenská	1 408	1 515	2 923
Maďarská	3	11	14
Rómska	11	11	22
Rusínska	1	0	1
Ukrajinská	0	1	1
Česká	6	12	18
Chorvátska	1	0	1
Ruská	0	1	1
Židovská	1	1	2
Moravská	0	1	1
Iná	1	1	2
Nezistená	100	79	179
Spolu	1 532	1 633	3 165

Zdroj: Štatistický úrad SR Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011

Pri Sčítaní obyvateľov, domov a bytov v r. 2011 sa k rímskokatolíckemu vierovyznaniu prihlásila 55% obyvateľov obce. Evanjelická cirkev a. v. eviduje 17,2% príslušníkov. Ďalšou podstatnou skupinou obyvateľov obce sú občania bez vyznania, tvoriaci 16,1% z celkového počtu a nezistené vierovyznanie bolo u 9,4% obyvateľov. Ostatné cirkvi a náboženské spoločnosti evidujú iba minimálny počet príslušníkov.

Obyvateľstvo podľa pohlavia a náboženského vyznania

Náboženské vyznanie	Muži	Ženy	Spolu
Rímskokatolícka cirkev	806	935	1 741
Gréckokatolícka cirkev	8	8	16
Pravoslávna cirkev	0	1	1

Evanjelická cirkev augsburského vyznania	246	299	545
Reformovaná kresťanská cirkev	3	2	5
Evanjelická cirkev metodistická	8	6	14
Apoštolská cirkev	0	1	1
Bratská jednota baptistov	1	0	1
Cirkev československá husitská	3	0	3
Cirkev adventistov siedmeho dňa	1	1	2
Cirkev bratská	0	2	2
Kresťanské zbory	1	1	2
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	2	2	4
Bez vyznania	270	239	509
Iné	10	12	22
Nezistené	173	124	297
Spolu	1 532	1 633	3 165

Zdroj: Štatistický úrad SR Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011

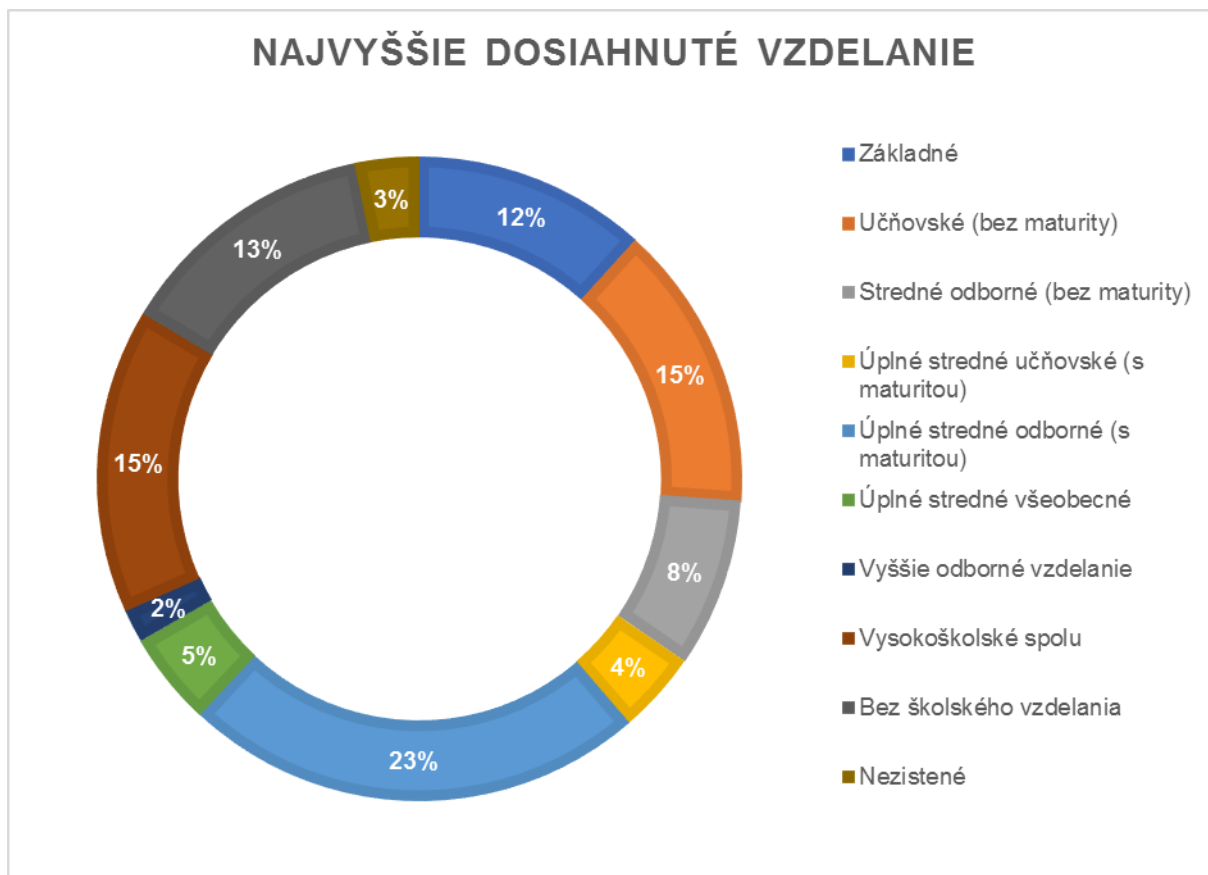
Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Slovenská Ľupča na
obdobie 2017-2023

Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva zodpovedá dobrému priemeru v slovenských obciach. Viac ako 57% obyvateľov má stredoškolské, alebo vysokoškolské vzdelanie. Bez ukončeného základného vzdelania je 13,2% obyvateľstva.

Obyvateľstvo podľa pohlavia a stupňa najvyššieho dosiahnutého vzdelania
Najvyššie dosiahnuté vzdelanie

		Pohlavie		Spolu
		muži	ženy	
Základné		132	238	370
Učňovské (bez maturity)		287	170	457
Stredné odborné (bez maturity)		150	117	267
Úplné stredné učňovské (s maturitou)		81	49	130
Úplné stredné odborné (s maturitou)		324	413	737
Úplné stredné všeobecné		41	106	147
Vyššie odborné vzdelanie		20	33	53
Vysokoškolské bakalárske		29	44	73
Vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské		198	195	393
Vysokoškolské doktorandské		10	9	19
Vysokoškolské spolu		237	248	485
Študijný odbor	prírodné vedy	16	12	28
	technické vedy a náuky I (baníctvo, hutníctvo, strojárstvo, informatika a VT, elektrotech., tech. chémia, potravinárstvo)	53	22	75
	technické vedy a náuky II (textilná v., sprac. kože, dreva, plastov, v. hud. nástrojov, archit., staveb., dopr., pošty, telekom., automatiz., špec. odb.)	39	24	63
	poľnohospodársko-lesnícke a veterinárne vedy a náuky	21	11	32
	zdravotníctvo	8	19	27
	spoločenské vedy, náuky a služby I (filozof., ekon., polit. a práv. vedy, ekonomika a manaž., obchod a služby, SŠ-OA, HA, praktická š., učeb. odb.)	57	72	129
	spoločenské vedy, náuky a služby II (histor., filolog., pedag. a psych. vedy, publicistika a informácie, telových., učiteľstvo, SŠ - gym.)	28	73	101
	vedy a náuky o kultúre a umení	5	3	8
	vojenské a bezpečnostné vedy a náuky	4	2	6
	nezistený	6	10	16
Bez školského vzdelania		205	213	418
Nezistené		55	46	101
Úhrn		1 532	1 633	3 165

Zdroj: Štatistický úrad SR Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011

1.1.5 Zamestnanosť, nezamestnanosť, hospodárska situácia, podnikanie, cestovný ruch

Evidovaní uchádzači o zamestnanie

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie spolu	164	172	182	211	200	174	190	139
Počet evidovaných uchádzačiek o zamestnanie	70	78	92	107	89	83	92	75

Zdroj: Štatistický úrad SR, databázy, DATA cube

Evidovaná nezamestnanosť je v roku 2016 6,61 %, čo je nižšie ako celoslovenský priemer (8,76%), aj ako priemer Banskobystrického kraja (12,8%). Nezamestnanosť v okrese Banská Bystrica je 6,25%

Podnikanie

V obci sa nachádza Obecný podnik lesov spol. s r.o., ktorý obhospodaruje 1 404,71 ha lesnej pôdy. Predmetom činnosti obecného podniku je lesníctvo, stolárska výroba, záhradnícke služby, predaj a nákup drevnej suroviny, sprostredkovanie lesníckej činnosti, poradenské služby a tiež kosenie a údržba verejnej zelene a úprava verejných priestranstiev.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Slovenská Ľupča na obdobie 2017-2023

Lesy v katastri obce sú zaradené do kategórií poľnohospodárskych lesov – cca 1/3 rozlohy a do kategórie lesov osobitného určenia a kategórie ochranných lesov.

Do skončenia 2. svetovej vojny mala obec roľnícko-remeselnícky charakter. Priamo v obci bol iba Chemický závod na výrobu farieb, Nožiareň, Bryndziareň a stolárske debnárske, kožiarske obuvnícke a krajčírské dielne. Priemysel, ktorý dovtedy zamestnával robotníkov z obce existoval v okolí - Železiarne Podbrezová, rafinéria Dubová, závody potravinárskeho, textilného a drevárskeho priemyslu v Banskej Bystrici a pod.

Najvýznamnejšou fabrikou postupne budovanou a rozširovanou v 50. a 60. rokoch bola Biotika, ktorá svojimi farmaceutickými výrobkami dosahovala národohospodársky až medzinárodný význam a zamestnávala viac ako 1000 zamestnancov a 77 výskumníkov. Po roku 1989 Biotika ako štátny podnik zanikla a vznikli dve firmy so zahraničnou majetkovou účasťou – Biotika, a. s. a Fermas a. s.

V priebehu novodobej histórie obce prešli transformáciou, vznikli a zanikli viaceré firmy, podnikateľské subjekty, družstvá, živnosti, atď. Podľa aktuálnych registrov – Obchodného a Živnostenského registra a Registra účtovných závierok je v sídle obec Slovenská Ľupča registrovaných celkom 718 subjektov, z toho 140 obchodných spoločností a 361 živnostenských oprávnení.

V nasledujúcom prehľade je uvedených prvých 15 subjektov, dosahujúcich v r.2016 najvyšší objem tržieb:

Názov	SK NACE	Tržby	Počet zamest.
Evonik Fermas s.r.o.	20140 Výroba ostatných základných organických chemikálií	40 590 147	200-249
Confal a.s.	24420 Výroba hliníka	30 909 018	50-99
Biotika a.s.	21100 Výroba základných farmaceutických výrobkov	57 113 046	250-499
BRIXIAPRESS, s.r.o.	24530 Odlievanie ľahkých kovov	20 585 925	150-199
STABO, s.r.o.	24540 Odlievanie ostatných neželezných kovov	21 011 528	50-99
SL SLOVAKIA, a. s.	45190 Predaj ostatných motorových vozidiel	21 011 528	50-99
ELEKTRO RECYCLING, s.r.o.	28220 Výroba dvíhacích a manipulačných zariadení	6 699 723	100-149
	38320 Recyklácia triedených materiálov	6 739 111	50-99
TRUCKWAY s.r.o.	49410 Nákladná cestná doprava	4 021 024	25-49
ČOV a.s.	77120 Prenájom a lízing nákladných automobilov a ostatných ťažkých vozidiel	3 342 336	25-49
OBALOTAVA a.s.	37000 Čistenie a odvod odpadových vôd	3 093 697	25-49
FEMART, s.r.o.	18120 Iná tlač	2 285 904	3-4
	17210 Výroba vlnitého papiera a lepenky a škatúl z papiera a lepenky	1 806 377	10-19
AGROMEPA, s.r.o.	46420 Veľkoobchod s odevmi a obuvou	1 202 182	10-19
	49410 Nákladná cestná doprava	1 023 386	10-19
TATER, spol. s r.o.	46610 Veľkoobchod s poľnohospodárskymi strojmi, zariadeniami a príslušenstvom	1 140 974	25-49
a.l.k. export-import trade spol. s r.o.	16210 Výroba dosiek a drevených panelov		
Roľnícke družstvo HRON	16100 Pilovanie a hobľovanie dreva		
	46750 Veľkoobchod s chemickými výrobkami		
	01410 Chov dojníc		

Cestovný ruch ako špeciálnu formu podnikania s vysokým rozvojovým potenciálom pre obec je v nasledujúcich obdobiach potrebné podporiť investičnými i neinvestičnými aktivitami.

Cestovný ruch v súčasnosti podporujú existujúce cyklotrasy a vodné športy:

Cyklotrasy:

Popod Šupín

Hlavná pohrónská cyklistická magistrála spájajúca Banskú Bystricu so Slovenskou Ľupčou vedie prevažne lesmi. V druhej polovici trasy, približne 3 km pred Slovenskou Ľupčou, po úpätí Šupína už vedie mimo lesa. Magistrála je vyznačená červenou farbou, vedie po asfaltovom povrchu, len približne 20% povrchu trasy tvorí makadam. Celkové prevýšenie trasy je 60 m.

Driekynský okruh

Nenáročný okruh je vyznačený v horskom prostredí zelenou farbou. Prevýšenie dosahuje 230 m. Približne z jednej tretiny vedie po asfaltovom povrchu, inak po zhutnenom makadame. Okruh je zjazdový aj za vlhkejšieho počasia. V rekreačnom tempe sa dá prejsť za 90 min.

Skalný hrieb

Okruh spája tri obce mikroregiónu - Slovenskú Ľupču, Priechod a Podkonice. Okruh je zjazdový po asfaltovom povrchu po modro vyznačenej trase – cez dolinu Istebník. Cyklotrasa vedie lesom, niekoľkými čistinkami a končí v obci Priechod,. Druhá, kratšia možnosť vedie po menej kvalitnej ceste, ktorú tvorí makadam popri prírodnom útvaru Ľupčiansky skalný hrieb až po obec Priechod. Celý okruh sa v rekreačnom tempe dá prejsť (podľa dĺžky trasy) za 80 až 120 minút.

Vodná turistika:

Lodenica na Mlynčoku sa nachádza asi 2 km nad Slovenskou Ľupčou na brehu rieky Hron, pri ústí Moštenického potoka. Počas mesiacov máj - september v nej sídli agentúra organizujúca splav rieky Hron so všetkým technickým zabezpečením. Kompletný vodácky výstroj, požičovňa lodí, služby inštruktora vodných športov a na požiadanie zabezpečí dopravu osôb a materiálu po rieke mikrobusom.

Fort Geronimo - v spolupráci s firmou v Týnci nad Sázavou - jednou z najznámejších firiem v oblasti organizovania výletov na riekach, cykloturistiky, požičiavania člnov a bicyklov, zahajuje sezónu splavovania rieky Hron - jednodenné, viacdenné aj týždenné výlety na kanoe alebo rafte na rieke Hron

1.1.6 Technická infraštruktúra

Elektrická energia

Cez územie a do územia obce je elektrická energia privádzaná 110 kV vedeniami a 22 kV vedením. Z rozvodne Lieskovec vedie cez územie tranzitné vzdušné 110 kV vedenie č.7859 do rozvodne Medzibrod. Z rozvodne Lieskovec po Biotiku ako dvojlinka s linkou č. 7859 vedie 110 kV vzdušné vedenie č. 7868. Od Biotiky po rozvodňu Medzibrod vedie dvojlinka č. 7868 a č. 7860. Z k. ú. Banská Bystrica vedie cez k.ú. Slovenská Ľupča do k.ú. Lučatín 22 kV vzdušné vedenie. V úseku Banská Bystrica – Biotika ako dvojlinka č.308 a č. 318. V úseku Biotika – Lučatín ako dvojlinka č. 308 a č. 382. Po areál Biotiky vedie 22 kV vzdušné vedenie elektrickej energie č.317.

Plynofikácia

Územie je zásobované plynom z VTL plynovodu Banská Bystrica - Brezno. Okrsok Rómska osada nie je zásobovaná plynom.

Zásobovanie teplom

Zásobovanie teplom obce Slovenská Ľupča je zabezpečené zo zdrojov tepla a individuálnym a lokálnym zásobovaním tepla. Zdrojmi tepla sú kotolne. Zásobovanie bytovo-komunálnych objektov teplom je v súčasnosti prevádzkané na báze zemného plynu, elektrického vykurovania aj tuhých palív, ktoré sú spaľované v malých domových kotolniach a individuálnych zdrojoch tepla. Plynofikácia obce Slovenská Ľupča umožnila využívať zemný plyn naftový na vykurovanie vo väčšej časti zastavaného územia obce. Individuálne vykurovanie drobných domových kotolničiek sa týka všetkých priestorov nízkopodlažnej zástavby, rodinných domov a ďalších objektov v rôznych častiach obce. Pokiaľ je k dispozícii plyn, sú tieto zdroje tepla komfortné a hygienicky nezávadné. Ekologické hodnotenie lokálneho vykurovania závisí od použitého paliva.

Komunikačná sieť

Administratívnym územím obce Slovenská Ľupča vedie diaľkový optický kábel Banská Bystrica – Brezno. Z neho odbočuje prípojný optický kábel pre napojenie digitálnej ústredne v Slovenskej Ľupči.

Pokrytie signálom mobilných operátorov

Územie katastra obce je pokryté signálom všetkých aktuálnych mobilných operátorov.

Verejný rozhlas

Obec má vybudovanú sieť miestneho rozhlasu. Prevádzka je zaistená cez rozhlasovú ústredňu s výkonovým stojanom umiestneným v budove obecného úradu. Rozvod je vybudovaný vzdušným a podzemným vedením. a na určených miestach sú umiestnené reproduktory MR.

Zásobovanie pitnou vodou

Časť obce je zásobovaná pitnou vodou z vodného zdroja Ľupčica pod Balážami, napojená na skupinový vodovod Priečad – Selce – Slovenská Ľupča. Doplňujúcim zdrojom vody je Ľadová studňa.

Verejná kanalizácia

V rokoch 2009 – 2012 obec realizovala projekt s názvom Slovenská Ľupča – splašková kanalizácia a ČOV v celkovej hodnote 13 367 745,51, obsahom ktorého je 12 074 m sietí a 2 ČOV. V dobe spracovania tohto dokumentu obec rieši postupné pripájanie ekvivalentných obyvateľov na novovybudovanú sieť a ČOV.

Vlakové spojenie

Územím vedie železničná trať č. 170 Zvolen – Červená skala.

Cestná sieť, verejná doprava

Blízkosť cesty 1. triedy I/66. Územím katastra vedú cesty III. triedy a obecné komunikácie.

Všetky obce MFO Banská Bystrica majú zabezpečenú pravidelnú linkovú autobusovú dopravu, ktorú realizuje SAD Zvolen, a.s

Podnikanie a technická infraštruktúra:

Silné stránky	Slabé stránky
- obec je súčasťou Mestskej funkčnej oblasti Banská Bystrica, čo obec preferenčne zahrňuje do rozvojových zámerov krajského mesta - veľký počet podnikateľských subjektov - existujúci potenciál pre rozvoj cestovného ruchu spočívajúci v prírodných a historických danostiach obce - pomerne rozvinutá technická infraštruktúra - dobrá dopravná dostupnosť	- rezervy v oblasti odpadového hospodárstva - nedobudované cestné komunikácie a chodníky, - nedostatočné verejné osvetlenie v niektorých častiach obce - málo stravovacích a ubytovacích zariadení - chýbajúca turistická infraštruktúra - chýbajúci vodovod v rómskej osade
Príležitosti	Hrozby
- lepšie využívanie vnútorného potenciálu obce v oblastiach hospodárstva, úspor energie, propagácie, koordinácie činnosti s podnikateľským a neziskovým sektorom a s okolitými obcami - lepšia likvidácia odpadov a ich spracovanie - zlepšenie spolupráce na úrovni mikroregiónu pri využití potenciálu pre rozvoj cestovného ruchu - využitie Európskych štrukturálnych investičných fondov na financovanie strategických zámerov obce	- časté legislatívne zmeny - slabá podpora podnikateľského prostredia - neschválenie predkladaných žiadostí o poskytovanie NFP na financovanie investičných zámerov a následný nedostatok finančných prostriedkov na ich realizáciu - zdĺhavé procesy schvaľovania žiadostí o poskytnutie NFP - nedostatočná, alebo nesystémová podpora zamestnanosti, vzdelávania, zdravotníctva, a sociálnych potrieb zo strany štátu - nedostatočná systémová podpora regionálneho rozvoja

1.1.7 Občianska infraštruktúra, služby verejného a súkromného sektora, tretí sektor

V obci je pomerne rozvetvená občianska infraštruktúra. Stav viacerých nehnuteľností, v ktorých sú umiestnené základné služby pre občanov vyžaduje rekonštrukciu, dostavbu, alebo obnovu.

Materská škola, zriaďovateľom ktorej je v súčasnosti obec má 5 tried. Poskytuje celodennú výchovu s možnosťou poldennej dochádzky detí. Výchovno-vzdelávaciu činnosť vykonáva 10 učiteľiek. Po viacročnom budovaní bola v roku 1989 odovzdaná do užívania budova materskej školy s kapacitou 120 detí. Materiálne technické vybavenie materskej je postačujúce.

Základná škola Sama Cambela je plnoorganizovaná škola, zabezpečujúca základné vzdelanie pre deti z obce, ako aj pre žiakov z obcí Podkonice, Lučatín, Moštenica a Hiadel'. Škola zabezpečuje sústavnú starostlivosť aj pre deti so špeciálnymi – pedagogickými potrebami. Výchovno – vzdelávací proces zabezpečuje 34 pedagogických a odborných zamestnancov, vrátane asistentov učiteľa, špeciálnych pedagógov, výchovnej poradkyne a vychovávateľiek. Škola, ktorej hlavná budova bola rekonštruovaná v r. 2006 disponuje učebňami vybavenými multimediálnym zariadením, počítačovými učebňami, knižnicou, výdajňou stravy, telocvičňou a športovým areálom. Súčasťou školy je aj Školský klub detí, spolupracujúci aj s Centrom voľného času a Základnou umeleckou školou.

Rok 2006 bol medzníkom v histórii školy, ktorá získala čestný názov Základná škola Sama Cambela po významnom rodákovi – jazykovedcovi Dr. Samovi Cambelovi.

Základná umelecká škola má zriadené odbory hudobný, výtvarný a literárno – dramatický odbor. Škola sídli v priestoroch základnej školy.

Miestne kultúrne stredisko/knižnica

Klubovne

Dom remesiel

Ihriská pre deti, mládež a dospelých

Futbalové ihrisko

Zdravotné stredisko – 3 praktickí lekári, 2 stomatológovia, pediater, gynekológ

2 lekárne

Dom smútku

Hasičská zbrojnica

Dom dôchodcov a dom sociálnych služieb

Ubytovacie zariadenia: Chalupa Jablonka, Cirkevné zariadenia Nám.
SNP a Lichardova ulica, Penzión, izba v rámci rodinných domov, neobývaný rod. dom, chata, prázdninový byt, neobývaný byt v rodinnom dome, ubytovňa, internáty, sezónne zariadenie pre vodákov

Stravovacie zariadenia: Námestie SNP, Czambelova ulica, Partizánska ulica, pohostinstvo, bufety a stravovacie zariadenia výrobných zariadení a ubytovacích zariadení.

Služby: Informačné stredisko, holičstvo, kaderníctvo. Malé výrobné a opravárenské prevádzky

Maloobchod:	Širokosortimentné predajne CENT supermarket CBA, COOP Jednota, BALA potraviny, Predaj priemyselného tovaru, predajne textilu, domácich potrieb, obuvi, drogérie sadeníc a stavebného materiálu, a pod.
Spolky:	Dobrovoľný hasičský zbor Slovenský červený kríž Slovenský zväz protifašistických bojovníkov Slovenský zväz záhradkárov Slovenský zväz včelárov Slovenský zväz zdravotne postihnutých Jednota dôchodcov
Športové kluby:	Karate Club ŠK Pepas OFK Jednota Sokol (nohejbal, hokejbal, minifutbal, volejbal stolný tenis, aerobic, horolezectvo, kulturistika)

1.1.8 Životné prostredie

Kvalita životného prostredia je súčasťou celkovej kvality života obyvateľov. Platný územný plán pre ochranu životného prostredia navrhuje zabezpečovať nasledovné Zásady a regulatívy starostlivosti o životné prostredie:

Ovzdušie:

- využívať technologické zariadenia podľa najnovších poznatkov vedy a techniky,
- pre výrobu tepla prioritne využívať slnečnú energiu,
- rekonštruovať zdroje tepla produkujúce znečistenie nad prípustnú mieru,
 - nevyužívať zdroje tepla znečisťujúce ovzdušie nad prípustnú mieru.

Voda - Vodné hospodárstvo

Povrchové vody

- zabezpečiť na tokoch pravidelnú údržbu tokov (čistenie koryta tokov, údržba brehovej zelene), aby sa zabezpečila kapacita koryta na prevedenie veľkých vôd z dažďov a pri topení snehu,
- v lokalite Tarazka na občasnom bezmennom toku vybudovať polder na zachytávanie prítokových vôd

Pôda

- spôsob užívania poľnohospodárskeho pôdneho fondu musí zodpovedať prírodným podmienkam v danom území, zaručovať funkčnú spätosť prírodných procesov v krajinnom priestore a nesmie ohrozovať ekologickú stabilitu územia.
- agrotechnické opatrenia musia zaručiť ochranu, zachovanie a obnovu prirodzených vlastností poľnohospodárskej pôdy, predchádzať výskytu a šíreniu burín.
- zamedziť rozorávaniu poľnohospodárskej pôdy v priestoroch, kde druh pôdy, sklon terénu a agrotechnické opatrenia vytvoria predpoklad erózie pôdy nad prípustnú mieru.
- zamedziť vzniku erózie pôdy z dôvodov intenzívneho pohybu hospodárskych zvierat.
- zamedziť znehodnoteniu prirodzených vlastností pôdy nadmerným hnojením.

Odpady

- znižovať množstvo odpadu u producentov a množstvá odpadu likvidovaného skládkovaním.
- likvidovať staré zátáže.
- zamedziť hromadeniu odpadu pravidelným odvozom odpadov.
- zabezpečiť separovaný zber odpadu.
 - riešiť osvetovú činnosť v oblasti nakladania s odpadmi.

Hluk

- eliminovať jestvujúce zdroje hluku.
- do priestoru s predpokladanou hladinou hluku vyššou ako je najvyššie prístupná hladina hluku vo vonkajšom prostredí neumiestňovať chránené objekty.

Zeleň

- pri návrhu zelene uprednostňovať nealergizujúce formy.

Radón

- v podrobnejších dokumentáciách upresniť a rešpektovať kategóriu radónového rizika.

Chránené územia prírody národnej siete (územná ochrana)

Národný park Nízke Tatry (NAPANT)

Do k. ú. Slovenská Ľupča zasahuje len jeho ochranné pásmo.

Národná prírodná rezervácia Príboj

Stupeň ochrany: 5

Charakteristika, predmet ochrany:

Je to jedna z najstarších rezervácií na Slovensku. Vyhlásená je na ochranu prirodzeného súvislého porastu duba zimného (*Quercus petraea* L.) s prímiesou duba cerového (*Quercus cerris* L.), ktorý tu rastie na severnom okraji svojho rozšírenia, na vedeckovýskumné a náučné ciele. NPR Príboj predstavuje ukážku zachovalého, prirodzeného a súvislého porastu duba zimného s prímiesou iných drevín vysoko na Pohroní. Dominantnou drevinou je dub zimný (*Quercus petraea*).

Z chránených druhov rastlín sa tu vyskytuje drieň obyčajný (*Cornus mas*), vemenník dvojlistý (*Platanthera bifolia*), horčičník Wittmanov (*Erysimum wittmannii*), zvonček okrúhlolistý (*Campanula rotundifolia*), vstavač bledý (*Orchis pallens*) a iné.

Prírodná rezervácia Mackov bok

Stupeň ochrany: 4

Charakteristika, predmet ochrany: Ochrana izolovanej lokality význačnej teplomilnej kveteny na vápencovom podloží s mimoriadne bohatým výskytom ponikleca slovenského (*Pulsatilla slavica*) sústredeným na pomerne malej rozlohe a na vedecko-výskumné, kultúrno-výchovné a náučné ciele.

Bývalé chránené nálezisko viacerých druhov poniklecov bolo vyhlásené v roku 1976. Dôvodom vyhlásenia bol hojný výskyt poniklecov – poniklec veľkokvetý (*Pulsatilla grandis*), prostredný (*Pulsatilla subslavica*), slovenský (*Pulsatilla slavica*). V lúčnych spoločenstvách sa vyskytuje aj vstavač trojzubý (*Orchis tridentata*), hmyzovník muchovitý (*Ophrys insectifera*), popolavec celistvolistý (*Tephrosieris integrifolia*), horčinka väčšia (*Polygala major*) a veternica lesná (*Anemone sylvestris*).

Prírodná rezervácia Šupín

Stupeň ochrany: 5

Charakteristika, predmet ochrany: PR predstavuje zachovalé 140 - ročné lesné spoločenstvá dealpínskych a holých bučín, s geomorfologicky významnými skalnými útvarmi ležiace na severovýchodnom okraji Zvolenskej. kotliny. Hodnotu územia znásobuje výskyt viacerých významných druhov flóry a fauny.

Prírodná rezervácia bola vyhlásená v r. 1999 za účelom ochrany geomorfologicky významného zachovalého komplexu skalných útvarov vymodelovaných v triasových dolomitoch a vápnomilných bučín s viacerým prvkami teplomilnej flóry a fauny.

Prírodná pamiatka Ľupčiansky skalný hrb

Ľupčiansky skalný hrb

Zdroj: www.e-obce.sk

Stupeň ochrany: 4

Charakteristika, predmet ochrany: Ochrana hříbovitých útvarov tvorených eocénnymi zlepenkami pre účely vedeckého výskumu, študijné a osvetovo-výchovné ciele. Útvar je stále vo vývoji pokračujúcou eróziou, je porovnateľný s niektorými útvarmi pri Sulve na Považí a Markušovciach na východnom Slovensku.

Územie tvoria bazálne karbonatické zlepenky súľovského typu miestami prerušované menšími polohami vápencov a slieňov. Súčasný kryt je tvorený porastom borovice lesnej (*Pinus sylvestris*).

Súvislá európska sústava chránených území Natura 2000

Chránené vtáčie územia sa v k. ú. Slovenská Ľupča nenachádzajú.

ÚEV Mackov bok

Stupeň ochrany: 4

Časová doba platnosti podmienok ochrany: od 1.1. do 31.12. každého roka

Odôvodnenie návrhu ochrany: Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopu európskeho významu: suchomilné travinnobylinné a krovinné porasty na vápniťom podloží a druhov európskeho významu: poniklec prostredný (*Pulsatilla subslavica*), priadkovec trnkový (*Eriogaster catax*), ohniváček veľký (*Lycaena dispar*).

ÚEV Mackov bok –doplnok (Za hradom Slovenská Ľupča, Pahorok pri Slovenskej Ľupči)

Stupeň ochrany: 2

Odôvodnenie návrhu ochrany: Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopu európskeho významu: suchomilné travinnobylinné a krovinné porasty na vápniťom podloží (dôležité stanovišťa vstavačovitých) a druhu európskeho významu: poniklec prostredný (*Pulsatilla subslavica*), priadkovec trnkový (*Eriogaster catax*), ohniváček veľký (*Lycaena dispar*).

ÚEV Mackov bok –doplnok (Za hradom Slovenská Ľupča, Pahorok pri Slovenskej Ľupči)

Stupeň ochrany: 2

Odôvodnenie návrhu ochrany: Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopu európskeho významu: suchomilné travinnobylinné a krovinné porasty na vápniťom podloží (dôležité stanovišťa vstavačovitých) a druhu európskeho významu: poniklec prostredný (*Pulsatilla subslavica*).

ÚEV Príboj

Stupeň ochrany: 5

Časová doba platnosti podmienok ochrany: od 1.1. do 31.12. každého roka

Odôvodnenie návrhu ochrany: Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: Karpatské a panónske dubovo-hrabové lesy a druhov európskeho významu: kováčik fialový (*Limoniscus violaceus*), roháč obyčajný (*Lucanus cervus*), fúzač veľký (*Cerambyx cerdo*), pižmovec hnedý (*Osmoderma eremita*), fúzač alpský (*Rosalia alpina*), *Stephanopachys substriatus*, kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*), netopier obyčajný (*Myotis myotis*), uchaňa čierna (*Barbastella barbastellus*) a netopier veľkouchý (*Myotis bechsteini*).

ÚEV Šupín

Stupeň ochrany: 5

Časová doba platnosti podmienok ochrany: od 1.1. do 31.12. každého roka

Odôvodnenie návrhu ochrany: Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopu európskeho významu: Vápnomilné bukové lesy a druhov európskeho významu: poniklec prostredný (*Pulsatilla subslavica*) a fúzač alpský (*Rosalia alpina*).

ÚEV Alúvium Hrona

Dôvod ochrany: Územie je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu: lužné vrbvotopofóvové a jelšové lesy a druhov európskeho významu: plocháček červený (*Cucujus cinnaberinus*), mihul'a ukrajinská (*Eudontomyzon mariae*), hlavátka podunajská (*Hucho hucho*), pľž severný (*Cobitis taenia*), hlaváč bielooplutvý (*Cottus gobio*), mlok karpatský (*Triturus montandoni*), kunka červenobruchá (*Bombina bombina*), kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*), netopier obyčajný (*Myotis myotis*), vydra riečna (*Lutra lutra*).

Okrem vyššie uvedených ÚEV zakotvených v Národnom zozname území európskeho významu boli na základe požiadavky EK navrhnuté na doplnenie ďalšie lokality, ktoré budú podliehať schvaľovaciemu procesu:

Chránené druhy (druhovú ochranu)

Zoznam chránených rastlín, chránených živočíchov a prioritných druhov uvádza vyhláška MŽPSR č. 24/2003, ktorou sa vykonáva zákon o ochrane prírody a krajiny. V prílohe vyhlášky je i zoznam druhov európskeho a druhov národného významu. Druhy európskeho významu a druhy národného významu môže MŽP SR ustanoviť všeobecne záväzným právnym predpisom za chránené rastliny a chránené živočichy.

Druhovú ochranu je významným kritériom hodnotenia ekologickej významnosti územia a genofondovo významných lokalít

Ochrana drevín

Chránené stromy v k. ú. Slovenská Ľupča:

Duby pri zámku v Slovenskej Ľupči

Druh: dub letný (*Quercus robur L.*), (počet dva)

Dôvod ochrany: Pamätná a cenná drevina

Korvínova lipa

Dôvod ochrany: Pamätná drevina

Dôležitými zložkami ochrany životného prostredia je starostlivosť o odpadové hospodárstvo, kvalitu a čistotu vôd, čistotu ovzdušia, ochranu pred povodňami. Obyvatelia obce považujú za dôležité zaoberať sa vývojom a stratégiou ochrany zdravia obyvateľstva pred vplyvom emisií z existujúcich výrobných podnikov v okolí obce (Fermas, Confal). Ďalšími faktormi, ovplyvňujúcimi kvalitu životného prostredia je potreba zvyšovania podielu obnoviteľných zdrojov a využívaním slnečnej energie, šetrenie energiami, eliminácia hluku. Všetky zložky životného prostredia vzájomne kooperujú a ak je ich stav a vývoj nepriaznivý vyvoláva negatívnu synergiu.

Mimoriadne vážne a nebezpečné môžu byť dopady globálneho otepľovania, ako sú povodne, požiare a iné katastrofy, ale aj roztváranie ekonomických nožníc. Prevencia následkov klimatických zmien je mimoriadne náročná aj pre ich nepredvídateľnosť.

Na území katastra obce sa nachádzajú vyššie uvedené územia európskeho významu NATURA 2000.

Postup pri posudzovaní Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Slovenská Ľupča na programové obdobie 2017 - 2023 podľa zákona č. 24/2006 Z. Z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie:

- podľa prílohy č.8 k zák. 24/2006 Z. z.: Zoznam navrhovaných činností podliehajúcich posudzovaniu ich vplyvu na životné prostredie

- posudzuje sa ako nový dokument

Navrhované riešenie:

- **nerieši a ani pravdepodobne nevplýva na územia NATURA 2000 územia európskeho významu. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Slovenská Ľupča nevytvára rámec pre činnosť uvedenú v prílohe č.8 zákona EIA/SEA a zároveň nerieši a pravdepodobne nevplýva na predmet ochrany NATURA 2000 (na základe stanoviska orgánu ochrany prírody a krajiny)**

1.1.9 Inštitúcie a úrady

Obecný úrad, matrika

Pošta

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Slovenská Ľupča na
obdobie 2017-2023

Polícia – obvodné oddelenie PZ SR

Ochrana verejného poriadku, obchádzková služba, odhaľovanie trestnej
činnosti

Farské úrady:

Ev. a. v. Farský úrad

Rímskokatolícky farský úrad

1.1.10 Rozpočet obce, finančná situácia

rozpočet	bežné príjmy + FO	kapitálové príjmy +FO	príjmy celkom	bežné výdavky	kapitálové výdavky	výdavky celkom	prebytok/ deficit
Skut. 2014	2 022 592	3 877 963	5 900 555	1 857 983	3 808 896	5 666 879	+233 676
Skut. 2015	2 139 288	1 833 691	3 972 980	1 962 397	1 717 593	3 679 990	+292 990
Skut. 2016	2 393 636	72 713	2 466 349	2 109 653	233 319	2 342 972	+123 377
Rozp. 2017	2 145 970	10 000	2 155 970	1 932 155	356 500	2 288 655	-132 685
Rozp. 2018	2 145 970	10 000	2 155 970	1 928 155	103 500	2 031 655	+124 315
Rozp. 2019	2 145 970	10 000	2 155 970	1 928 155	63 500	1 991 655	+164 315

Finančná situácia obce zaznamenáva priaznivý vývoj. Likvidita je nadštandardne dobrá. Obec zabezpečuje svoje záväzky voči banke – splácaný dlhodobý investičný úver bol čerpaný na financovanie spoluúčasti obce na realizácii akcie Splašková kanalizácia a ČOV na ktorú bol poskytnutý nenávratný finančný príspevok z Operačného programu Životné prostredie.

	k 31.12.2014	k 31.12.2015	k 31.12.2016
Finančný majetok	586 116,99	448 268,50	546 531,13
Krátkodobé pohľadávky	80 029,83	53 372,74	98 160,88
Obežný majetok	976 502,02	862 521,13	994 386,62
Vlastné imanie	17 939 862,12	17 944 722,17	17 978 537,96
Krátkodobé záväzky	51 695,45	48 502,63	42 937,68
Úvery	397 148,20	406 895,29	352 393,33
Cudzie zdroje	11 792 423,14	12 475 327,48	11 767 414,73
Majetok celkom	29 732 285,26	30 420 049,65	29 745 952,69
likvidita I.stupňa	11,34	9,24	12,73
likvidita II.stupňa	12,89	10,34	15,01
likvidita III.stupňa	18,89	17,78	23,16
Úverová zaťaženosť v %	13,36	13,38	11,85

1.2 Hodnotenie realizácie PHSR za roky 2009 – 2016

V Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja, ktorý má obec spracovaný na roky 2009 – 2018 sú ciele rozpracované do množstva aktivít, rozdelených na oblasti:

- Hospodárstvo a vedecko-technický rozvoj
- Technická infraštruktúra
- Životné prostredie
- Sociálna oblasť a zdravotníctvo
- Školstvo a šport
- Kultúra
- Cestovný ruch a public relations

Mnohé z deklarovaných aktivít sú definované ako podpora rôznych činností mimo kompetencií obce a spracovanie rôznych typov analýz a stratégií. Takto formulované aktivity sú iba ťažko zhodnotiteľné, pomerne ťažko sa dokazuje aj ich existencia. V záujme konkrétnosti a maximálneho eliminovania formálnosti pri hodnotení aktivít obce uvádzame iba aktivity s vecnou náplňou.

Hospodárstvo a vedecko-technický rozvoj:

- rekonštrukcia budov v obecnom vlastníctve a ich prenájom podnikateľským subjektom – plnenie: nesplnené pre nedostatok finančných prostriedkov
- rekonštrukcia remeselného dvora a dobudovanie múzea – plnenie: vymenená strecha, zrekonštruovaný interier
- založenie podnikateľského subjektu s majetkovou účasťou obce – plnenie: nie

Technická infraštruktúra:

- rekonštrukcia miestnych komunikácií – plnenie: zrekonštruovaných cca 11,2 km – Športová ul.
- rekonštrukcia a dobudovanie chodníkov – plnenie: zrekonštruovaných cca 2 km chodníkov
- rekonštrukcia a dobudovanie parkovacích plôch – plnenie: nesplnené pre problémy s majetkovým vysporiadaním
- vybudovanie splaškovej kanalizácie a ČOV – plnenie: vybudovaná kanalizácia a ČOV za podpory NFP z OP ŽP
- rekonštrukcia garáží a dielní obecného úradu – plnenie: zrekonštruovaný krov a strecha
- regulácia miestneho potoka – plnenie: nesplnené
- rekonštrukcia a výstavba autobusových zastávok – plnenie: zrekonštruované 4 autobusové zastávky
- výstavba bezdrôtového rozhlasu – plnenie: priebežne plnené
- rekonštrukcia a nadstavba hasičskej zbrojnice – plnenie: bude predmetom plnenia v nasledujúcom období
- inžinierske siete pod IBV – plnenie: zhotovená projektová dokumentácia
- rozšírenie cintorína, chodníky, osvetlenie a ozvučenie – plnenie: priebežne plnené
- rekonštrukcia verejného osvetlenia – plnenie: splnené
- rekonštrukcia Domu smútku – plnenie: splnené
- vybudovanie chránených prechodov pre chodcov – plnenie: nesplnené
- revitalizácia námestia – plnenie: projekt bude nárokován v nasledujúcom období

Životné prostredie:

- zabezpečiť likvidáciu čiernych skládok – plnenie: priebežne čiastočne plnené

Sociálna oblasť a zdravotníctvo:

- vybudovanie denného stacionára – plnenie: v obci je Dom dôchodcov patriaci VÚC
- rekonštrukcia zdravotného strediska – plnenie: realizované bolo zateplenie
- vybudovanie rehabilitačného strediska – plnenie: nesplnené

Školstvo a šport

- rekonštrukcia II. pavilónu ZŠ – plnenie: splnené
- komplexná rekonštrukcia MŠ – plnenie: prebieha v súčasnosti
- vybudovanie viacúčelového športového ihriska – plnenie: plánované v nasledujúcom období
- výstavba cykloturistických trás – plnenie: plánované v nasledujúcom období
- vybudovanie kúpaliska – plnenie: nesplnené
- vybudovanie klziska – plnenie: splnené

Kultúra:

- rekonštrukcia kultúrneho domu – plnenie: plánované v nasledujúcom období
- vybudovanie turistických trás – plnenie: nesplnené
- vybudovanie letného amfiteátra – plnenie: nesplnené

Cestovný ruch a public relations

- rekonštrukcia obecnej chaty – plnenie: splnené
- rekonštrukcia altánkov – plnenie: splnené
- vybudovanie ubytovacieho zariadenia – plnenie: nesplnené

1.3 Analýza väzieb a vplyvu vonkajšieho prostredia

Vplyvy:	Pozitívne	Negatívne
Sociálne		- starnutie obyvateľstva, - migrácia obyvateľov v produktívnom veku - zneužívanie návykových látok čoraz mladšími vekovými skupinami - prehĺbovanie rozdielov v životnej úrovni skupín obyvateľstva - nezáujem obyvateľov o verejné dianie - nárast kriminality

Technologické	- zrýchľovanie technického a technologického rozvoja - kontakt samosprávy s obyvateľstvom prostredníctvom informačných technológií - využívanie sociálnych sietí	
Ekonomické	- zvýšenie podielu na výnose dane z príjmov FO pre samosprávy - možnosti rozvoja poskytované Európskymi štrukturálnymi a investičnými fondmi (EŠIF) pre obdobie 2014- 2020 - lepší prístup k úverom	- mnohovrstevné dopady ekonomickej krízy – nezamestnanosť, roztváranie príjmových nožníc - kvalifikačný nesúlad medzi požiadavkami pracovného trhu a uchádzačov o prácu
Environmentálne		- celosvetové zmeny klímy prejavujúce sa v extrémnych prírodných javoch - znečistenie vzduchu emisiami z dopravy a priemyselných aktivít - znečistenie vôd

1.4 Analýza súčasného stavu

Dotazník, distribuovaný prostredníctvom miestneho periodika poukázal predovšetkým na nie veľmi silný záujem občanov o angažovanie sa na tvorbe strategického dokumentu obce. Príčinami môžu byť viaceré faktory – jednak konzervatívna povaha obyvateľov, presvedčenie, že ich názor nebude braný do úvahy, alebo pasivita a nezáujem o verejné dianie. Väčšiu návratnosť dotazníkov by priniesli aj účinnejšie marketingové metódy a využitie dobrovoľníkov pri distribúcii a zbere dotazníkov.

Na základe vykonaného dotazníkového prieskumu medzi občanmi v mesiacoch máj a jún 2017 boli v obci Slovenská Ľupča identifikované existujúce najzávažnejšie problémy a tiež pozitíva. Spolu s vedením obce a poznatkami externého spracovateľa dokumentu je formulácia negatív a pozitív nasledovná:

Vnútorne negatíva:

- chýba zamestnávateľ, ktorý by zamestnával väčší počet ľudí, hlavne mladých,
- odliv kvalifikovanej pracovnej sily do Bratislavy a zahraničia,
- zvyšovanie počtu sociálne slabých rodín, neúplných rodín a detí z málo podnetného, alebo sociálne znevýhodneného rodinného prostredia,
- zvyšuje sa počet detí s poruchami učenia a správania,

- chýbajú niektoré sociálne služby, hlavne sociálne služby krízovej intervencie – útulok, zariadenia núdzového bývania, ale aj podporné sociálne služby,
- nedostatok bytov II. a III. kategórie pre sociálne slabé a nízkopríjmové rodiny,
- zvyšovanie počtu bezdomovcov a osôb, ktoré nie sú schopné postarať sa o seba bez pomoci mesta resp. inej inštitúcie,
- málo voľnočasových aktivít pre deti, mládež aj dospelých,
- zanedbané detské ihriská, chýba ucelená koncepcia ich obnovy a údržby,
- prehustená cestná premávka, problémy s parkovaním,
- chýba koncepcia budovania nových cyklotrás a údržby existujúcich,
- zlý technický stav existujúcich atrakcií, historických budov a kultúrnych pamiatok, znečistenie prírodných atrakcií,
- nerozvinutý turistický informačný systém,
- nedostatočná koordinácia aktivít v oblasti CR,
- nedostatočne vybudovaná infraštruktúra turistického ruchu,
- nízka kvalita poskytovaných služieb v CR,
- nedostatok jazykovo zdatných pracovníkov v cestovnom ruchu,
- chýba kúpalisko,
- problémy s parkovaním v centre,
- chátrajúce stavby bez majiteľa,
- nelegálne skládky odpadu,
- nízky záujem verejnosti participovať na verejných veciach a podieľať sa na partnerstvách, pasivita,
- neexistujúca koncepcia rozvoja obce zo strany samosprávy.

Vnútorne pozitíva

- vybavenosť škôl výpočtovou a didaktickou technikou,
- dobrá spolupráca ZŠ so zriaďovateľom a s rodičmi,
- bohatá mimoškolská činnosť na škole,
- vysoká gramotnosť učiteľov v oblasti IKT,
- efektívnosť práce manažmentov škôl,
- podpora športového vyžitia občanov, budovanie nových a rozširovanie existujúcich športovísk, ihrísk, podpora mládežníckeho športu, vedené pod odborným dozorom sú finančne podporené obcou,
- absolventi rôznych profesií – perspektíva pre obchod a služby,
- rozširovanie a zavádzanie nových druhov sociálnych služieb,
- rozširovanie verejných športovísk,
- vydávanie kníh, monografií o významných osobnostiach.

1.5 Formulácia problémov a východísk

1.5.1 Problémová analýza

Analýza súčasného stavu, vychádzajúca zo SWOT analýzy hlavných oblastí života obce Slovenská Ľupča generuje viacero vzájomne prepojených obmedzení rozvoja:

- nízka príjmová hladina,
- nevhodná kvalifikačná štruktúra,
- nízka atraktivita pre významnejších investorov,

- nízka miera spolupráce v regióne,
- rómska problematika.

1.5.2 Východiská

Na možný pozitívny rozvoj obce pôsobia, alebo by mohli pôsobiť dve skupiny faktorov:

1. dané a získateľné faktory mimo vnútorného pôsobenia

dané : výhodná geografická poloha, dobré klimatické podmienky, historické a kultúrne bohatstvo, množstvo národných kultúrnych pamiatok, pamätihodností a prírodných zaujímavostí,

získateľné : technologický pokrok – inovácie, štátna hospodárska a sociálna politika, operatívnejšie schvaľovanie žiadostí o NFP z EŠIF zo strany riadiacich orgánov, dobudovanie cestnej infraštruktúry (R1)

2. faktory v pôsobnosti samosprávy :

kvalita riadenia samosprávy - všestranná podpora rozvoja miestnej ekonomiky,
- podpora bytovej problematiky,
- využívanie prostriedkov Európskych štrukturálnych a investičných fondov
- podpora riešenia sociálnych vecí,
- pokračujúca podpora riešenia environmentálnych záťaží.

Druh rizika	Zdroj rizika	Objekt rizika	Dôsledky	Pravdepodobnosť
Individuálne	Problémy v riadení realizácie PHSR	Realizácia PHSR	Nerealizovanie strategických zámerov	10%
Technické	Neschválenie žiadostí o poskytnutie NFP na realizáciu projektov	Nerealizovanie príslušných projektov	Stagnácia rozvoja obce	30%
Ekologické	Nepredvídané klimatické udalosti	Nedostatočná prevencia rizík	Zhoršené životné podmienky v obci	10%
Sociálne	Nedostatok pracovných príležitostí a následná migrácia Nárast chudoby	Nedostatočné sociálne opatrenia Nedostatočná podpora zamestnanosti	Nárast sociálno – patologických javov	25%
Ekonomické	Ekonomická situácia štátu, hospodárska politika štátu	Realizácia strategických zámerov	Stagnácia obce	25%

Východisková SWOT analýza.

Silné stránky	Slabé stránky
- výhodná geografická poloha v blízkosti krajského mesta - územie obce bohaté na historické pamiatky, Ľupčiansky hrad – silný potenciál na rozvoj turistického ruchu - atraktívne prírodné prostredie - významné kultúrne zázemie, umelecké súbory Partizán a Dratvárik - bohaté remeselné tradície - novovybudovaná splašková kanalizácia a ČOV	- slabá podpora cestovného ruchu (chýba kvalitná turistická infraštruktúra, výraznejšia propagácia) - zlý technický stav časti miestnych komunikácií a chodníkov - nedostatok parkovacích plôch - pomalý proces napájania domácností na novovybudovanú kanalizáciu - existencia nelegálnych skládok - zlý technický stav niektorých verejných budov - chýbajúci vodovod v rómskej osade
Príležitosti	Hrozby
- využitie Európskych štrukturálnych investičných fondov na financovanie strategických zámerov obce - zintenzívnenie spolupráce s obcami mikroregiónu pri aktivitách na podporu cestovného ruchu	- časté legislatívne zmeny - zhoršujúca sa podpora podnikateľského prostredia - neschválenie predkladaných žiadostí o poskytovanie NFP na financovanie investičných zámerov a následný nedostatok finančných prostriedkov na ich realizáciu - zdĺhavé procesy schvaľovania žiadostí o poskytnutie NFP - nedostatočná, alebo nesystémová podpora zamestnanosti, vzdelávania, zdravotníctva, a sociálnych potrieb zo strany štátu - nedostatočná systémová podpora regionálneho rozvoja

2. STRATEGICKÁ ČASŤ

Vízia: Obec bude miestom kvalitného života všetkých obyvateľov a atraktívnym cieľom návštevníkov

Vyšším strategickým dokumentom pre Banskobystrický samosprávny kraj je RIÚS BBK, ktorého samostatnou časťou je udržateľný mestský rozvoj krajského mesta Banská Bystrica a jeho funkčného mestského územia. Do vymedzeného územia patrí okrem obce Slovenská Ľupča 15 ďalších obcí prevažne zo západného a severného smeru od krajského mesta. Podľa Indikatívneho návrhu projektových zámerov v prílohe k uvedenému strategickému dokumentu sa väčšina kľúčových zámerov týka prevažne samotného krajského mesta. Pre obce mestskej funkčnej oblasti sú v časti „Zodpovedné mestské komunity“ definované ako podporované projekty:

- Špecializované primárne vzdelávanie (Vybudovanie odborných učební na výučbu slovenského jazyka a cudzích jazykov, učebne s prírodovedným zameraním, polytechnických a IKT)
- Podpora sociálnych služieb (Podpora sociálnych služieb na báze IKT, Opatrenia na zvýšenie energetickej hospodárnosti existujúcich budov zariadení sociálnych služieb)
- Medicínsko-sociálne centrum integrovanej pomoci
- Podpora komunitných služieb na báze IKT
- Centrum integrovanej zdravotnej starostlivosti

Podstatným faktom pre prebiehajúce programové obdobie je informácia, že obec sa môže uchádzať o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF) zo všetkých programov, v ktorých je oprávneným žiadateľom, ako aj z finančných mechanizmov a o podporu z ďalších relevantných fondov a programov.

Územný plán obce, ako relevantný dokument definuje základné postupy pre rozvoj obce nasledovne:

- rozšírenie a budovanie nových obytných zón
- dopĺňanie občianskej a technickej vybavenosti
- vytvorenie nových plôch pre výrobnú činnosť a zvýšenie zamestnanosti obyvateľov obce
- využitie rekreačného potenciálu obce a vytvorenie podmienok pre rozvoj cestovného ruchu
- optimalizovanie spôsob zberu, triedenia a likvidácie odpadov a sanácie divokých skládok odpadov
- zvyšovanie ekologickej stability územia

Jednou z hlavných úloh strategického dokumentu Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je zlepšovanie kvality života jej obyvateľov. Dôležitým nástrojom tvorby tohto dokumentu sú názory občanov na súčasnú situáciu a námety na zlepšenie rôznych oblastí života v obci. Externým spracovateľom dokumentu boli vypracované dotazníky, ktoré vedenie obce distribuovalo do domácností a tiež boli prílohou miestneho periodika Ľupčianske zvesti. Anonymný dotazník obsahoval otázky :

- Čo by ste chceli v obci zachovať?
- Čo by ste chceli vybudovať, obnoviť, zlepšiť?
- Čo by ste chceli nezachovať, zrušiť, odstrániť?

Respondenti boli členení podľa vekových skupín, pohlavia a sociálneho statusu.

Z distribuovaných anketových lístkov sa vrátilo vyplnených **99** lístkov, čo je iba malá vzorka obyvateľov obce. Z tohto počtu sa na dotazníkovej ankete zúčastnilo:

- podľa vekových skupín:

7 – 15 rokov	1
16 - 30 rokov	8
31 – 50 rokov	32
50 - 65 rokov	29
65 a viac rokov	29
- podľa pohlavia: 35 mužov, 64 žien
- podľa sociálneho statusu:

žiak	1
študent	2
podnikateľ	4
zamestnanec	52
nezamestnaný	1
dôchodca	39

Názory občanov obce, vyjadrené v dotazníkovom prieskume možno zhrnúť v dopytovaných tematických okruhoch:

Takmer všetci respondenti sa vyslovili **za zachovanie** tradícií a s nimi súvisiacich činností a podujatí a za ochranu národných kultúrnych pamiatok a pamätihodností.

V oblasti názorov na **rozvoj** obce je navrhované rozsiahle a pestré množstvo aktivít, ktoré by mala obec realizovať a ktoré majú investičný charakter. Takmer na všetkých lístkoch dotazníkovej ankety sa vyskytuje požiadavka na rekonštrukciu cestných komunikácií a chodníkov, vybudovanie športovej haly, rekonštrukciu kultúrneho domu, revitalizáciu námestia, obnovu verejného osvetlenia a obnovu, alebo vybudovanie detského ihriska. Časté sú aj námety na, zamerané na vybudovanie bezpečnostných prvkov na cestách, zlepšenie parkovania, vybudovanie bezbariérových prístupov do verejných budov. Vyskytujú sa tiež požiadavky na likvidáciu nelegálnych skládok, vybudovanie náučných turistických chodníkov, vybavených drobnou turistickou architektúrou a na vybudovanie cyklotrasy a zlepšiť využívanie fondov Európskej únie.

Námety nevyžadujúce investičné náklady sú zamerané na zlepšenie zberu odpadu, sprístupnenie verejného WC, zákaz prejazdu kamiónov cez obec, zlepšenie likvidácie neporiadku v obci a pod.

Jednoznačne negatívny názor majú občania na neexistenciu prostriedkov na likvidáciu psích exkrementov, na vizuálny smog v podobe billboardov a reklám a existenciu neobývaných zdevastovaných budov.

Na podnet členov pracovnej skupiny bol po ukončení dotazníkovej akcie vykonaný **ešte jeden dotazníkový prieskum** s podrobnou štruktúrou otázok.

Z distribuovaných dotazníkov sa vrátilo vyplnených celkom **71** dotazníkov, pričom je pravdepodobné, že niektorí občania sa zúčastnili obidvoch prieskumov. Štruktúra respondentov, ktorí vyplnili a vrátili tento dotazník bola nasledovná:

- podľa pohlavia: 24 mužov, 47 žien
- podľa vekových skupín, členených v dotazníku:

menej ako 18 rokov:	0
18 – 24 rokov	1
25 - 34 rokov	2

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Slovenská Ľupča na obdobie 2017-2023

35 - 44 rokov	10
45 - 54 rokov	8
55 – 65 rokov	16
viac ako 65 rokov	34
- podľa statusu:	
zamestnaný v obci	5
zamestnaný v inej obci	1
zamestnaný v meste	13
nezamestnaný	3
invalidný dôchodca	1
starobný dôchodca	41
študujúci	0
na materskej dovolenke	1
iné	6

Na otázku akým smerom sa má podľa názoru občanov obec rozvíjať preferovalo najviac respondentov (45) cestovný ruch a s tým súvisiace služby t.j. ubytovanie a stravovanie. Podmienkou rozvoja podnikania v tejto oblasti je systémová podpora podnikateľov zo strany štátu, čo je v dobe spracovania tohto dokumentu oblasť, ktorá má ešte množstvo rezerv.

Rovnako ako v dotazníku distribuovaného obcou v mesiacoch máj a jún sa občania dožadujú dobudovania cestných komunikácií a chodníkov, ihrísk a plavárne, alebo kúpaliska. Požadujú tiež riešenie parkovania, zlepšenia zvozu odpadu a upozorňujú na potrebu sfunkčnenia verejných toaliet, riešenie likvidácie psích exkrementov a zriadenie niektorých chýbajúcich služieb. Častá požiadavka na zriadenie filiálky niektorej komerčnej banky závisí od obchodnej politiky bánk.

Vo viacerých dotazníkoch pri oboch dotazníkových akciách sa občania dožadujú zlepšenia komunikácie poslancov s občanmi.

Podľa vyjadrenia vedenia obce by v strategickom dokumente na programové obdobie 2017-2023 mali byť zapracované nasledovné investičné zámery:

- inžinierske siete pod IBV
- rekonštrukcia obecných ciest a chodníkov
- budovanie prvkov zelenej infraštruktúry (revitalizácia námestia)
- výstavba športového areálu pri škole
- rekonštrukcia kultúrneho domu
- cyklotrasa Šalková – Slovenská Ľupča – Ľubietová
- dobudovanie vodovodu vrátane rímskej osady
- vybudovanie zberného dvora
- cintorín – chodníky, voda, osvetlenie
- hasičská zbrojnica
- rekonštrukcia verejného osvetlenia
- turistické trasy vrátane značenia a drobnej architektúry

Na základe názorov občanov, ako aj názorov vedenia obce stanovila obec pre sledované obdobie rokov 2017 – 2023 stanovené strategické priority rozvoja, pričom niektoré investičné zámery premietnuté do tohto dokumentu podporujú viac ako jednu prioritu:

Priorita 1 – Podpora ekonomického rozvoja obce

- Opatrenie 1.1 Podpora malého a stredného podnikania
v oblasti cestovného ruchu

Prioritu podporujú investičné zámery:

- Budovanie prvkov zelenej infraštruktúry (revitalizácia námestia)
- Rekonštrukcia obecných ciest a chodníkov
- Vybudovanie cyklotrasy
- Vybudovanie turistických trás + infraštruktúra

Priorita 2 – Podpora rozvoja a obnovy obce

- Opatrenie 2.1 Obnova a budovanie technickej a občianskej infraštruktúry
Opatrenie 2.2 Rozvoj sociálnej infraštruktúry
Opatrenie 2.3 Podpora rozvoja kultúrnej a športovej infraštruktúry

Prioritu podporujú investičné zámery:

- Rekonštrukcia obecných ciest a chodníkov
- Vybudovanie inžinierskych sietí pre IBV
- Výstavba športového areálu pri škole
- Vybudovanie infraštruktúry cintorína
- Rekonštrukcia hasičská zbrojnica
- Rekonštrukcia verejného osvetlenia
- Dobudovanie vodovodu vrátane rómskej osady
- Rekonštrukcia kultúrneho domu

Priorita 3 – Ochrana životného prostredia

- Opatrenie 3.1 Budovanie environmentálnej infraštruktúry

Prioritu podporujú investičné zámery:

- Budovanie prvkov zelenej infraštruktúry (revitalizácia námestia)
- Vybudovanie zberného dvora
- Dobudovanie vodovodu vrátane rómskej osady

Dôležitým faktorom ochrany životného prostredia bude zvyšovanie informovanosti občanov v tejto oblasti.

3. PROGRAMOVÁ ČASŤ

Obec bude v nasledujúcich obdobiach - v strednodobom horizonte do roku 2023 realizovať svoje rozvojové zámery hlavne prostredníctvom operačných programov: Integrovaný regionálny operačný program- IROP, OP Ľudské zdroje a OP KŽP. Na menej finančne náročné zámery bude obec žiadať o pridelenie aktuálnych grantov. Na aktivitách smerujúcich k rozvoju obce sa budú podieľať aj vlastné zdroje obce, resp. podľa potreby dlhodobý investičný úver.

Umiestnenie investičných zámerov v členení na operačný program, prioritnú os, investičnú prioritu a špecifický cieľ:

Ministerstvo školstva SR a vlastné zdroje

Dotácia z kapitoly MŠVVaŠ SR

Názov projektu: **Dostavba športového areálu pri ZŠ**

Realizácia: 2018 - 2019

Operačný program: IROP, ŠC 4.3.1

Prioritná os 4: Zlepšenie kvality života v regiónoch s dôrazom na životné prostredie

Inv. priorita 4.3: Prijímanie opatrení na zlepšenie mestského prostredia, revitalizácie miest.....zníženia znečistenia ovzdušia a podpory opatrení na zníženie hluku

Špecif. cieľ 4.3.1: Zlepšenie environmentálnych aspektov v mestách a mestských oblastiach prostredníctvom budovania prvkov zelenej infraštruktúry a adaptáciou urbanizovaného prostredia na zmenu klímy ako aj zavádzaním systémových prvkov znižovania znečistenia ovzdušia a hluku

Názov projektu: **Budovanie prvkov zelenej infraštruktúry v obci Slovenská Ľupča** (revitalizácia námestia SNP)

Realizácia: 2018 - 2019

Operačný program: IROP

Prioritná os č.4: Zlepšenie kvality života v regiónoch s dôrazom na životné prostredie

Inv. priorita 4.1: Podpora energetickej efektívnosti.... vo verejných budovách

Špecif. cieľ 4.1: Zvýšenie energetickej efektívnosti v sektore verejných budov

Opis typu operácie: Stavebnotechnické úpravy

Názov projektu: **Rekonštrukcia kultúrneho domu – vytvorenie kultúrno-kreatívneho centra**

Realizácia: 2019 - 2020

Operačný program Ľudské zdroje

Prioritná os 6: Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít

Inv. priorita 6.1: Poskytovanie podpory fyzickej, ekonomickej a sociálnej regenerácie komunít v mestských a vidieckych oblastiach
Špecif. cieľ 6.1.1 Rast počtu rómskych domácností s prístupom k zlepšeným podmienkam bývania
Opis typu operácie: Podpora dobudovania základnej technickej infraštruktúry
Názov projektu: Rekonštrukcia miestnych komunikácií a chodníkov
Realizácia: 2019 - 2020

Operačný program: IROP

Prioritná os č. 4: Zlepšenie kvality života v regiónoch s dôrazom na životné prostredie
Inv. priorita č.4.2: Investovanie do sektora vodného hospodárstva s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis Únie a pokryť potreby, ktoré členské štáty špecifikovali v súvislosti s investíciami nad rámec týchto požiadaviek
Špecif. cieľ č. 4.2.1: Zvýšenie podielu obyvateľstva so zlepšeným Zásobovaním pitnou vodou a odvádzanie a čistenie odpadových vôd verejnou kanalizáciou bez negatívnych dopadov na životné prostredie
Názov projektu: **Dobudovanie a rekonštrukcia vodovodu**
Realizácia: 2021 - 2022

Operačný program: IROP

Prioritná os č.4: Zlepšenie kvality života v regiónoch s dôrazom na životné prostredie
Inv. priorita 4.1: Podpora energetickej efektívnosti.... vo verejných budovách
Špecif. cieľ 4.1: Zvýšenie energetickej efektívnosti v sektore verejných budov
Opis typu operácie: Stavebnotechnické úpravy
Názov projektu: **Rekonštrukcia zdravotného strediska v obci**
Realizácia: 2021

Operačný program: IROP, alternatívne: OP KŽP , PO4, IP 4.3

Prioritná os č.4: Zlepšenie kvality života v regiónoch s dôrazom na životné prostredie
Inv. priorita 4.1: Podpora energetickej efektívnosti, inteligentného riadenia energie vo verejných infraštruktúrach a v sektore bývania
Špecifický cieľ 4.1: Zvýšenie energetickej efektívnosti v sektore b) a c)
Opis typu operácie: Výstavba s využitím nízkoemisných zariadení
Názov projektu: **Vybudovanie infraštruktúry pre bytovú výstavbu v obci**
Realizácia: 2021 – 2022 - 2023

Operačný program: IROP

Prioritná os č. 1: Bezpečná a ekologická doprava v regiónoch
Investičná priorita č. 1.2: Vývoj a zlepšovanie ekologicky priaznivých, vrátane nízkohlukových, a nízkouhlíkových dopravných systémov vrátane vnútrozemských vodných ciest a námornej

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Slovenská Ľupča na obdobie 2017-2023

Špecifický cieľ č. 1.2.2: dopravy, prístavov, multimodálnych prepojení a letiskovej infraštruktúry v záujme podpory udržateľnej regionálnej a miestnej mobility
Zvýšenie atraktivity a prepravnej kapacity nemotorovej dopravy (predovšetkým cyklistickej dopravy) na celkovom počte prepravených osôb

Názov projektu: **Cyklotrasa Šalková-Slovenská Ľupča-Lučatín**
Realizácia: 2023

Operačný program: **Kvalita životného prostredia**
Prioritná os č. 1: Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry
Inv. priorita č. 1.1: Investovanie do sektora odpadového hospodárstva s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis Únie a pokryť potreby, ktoré členské štáty špecifikovali v súvislosti s investíciami nad rámec uvedených požiadaviek
Špecif. cieľ č. 1.1.1: Zvýšenie miery zhodnocovania odpadov so zameraním na ich prípravu na opätovné použitie a recykláciu a podpora predchádzania vzniku odpadov

Názov projektu: **Vybudovanie zberného dvora v obci**
Realizácia: 2019 - 2020

Ministerstvo financií – grant

Názov projektu: **Rekonštrukcia verejného osvetlenia**
Realizácia: 2018

Ministerstvo vnútra - grant

Názov projektu: **Rekonštrukcia hasičskej zbrojnice**
Realizácia: 2017

Vlastné zdroje

Názov projektu: **Infraštruktúra miestneho cintorína – chodníky, voda, osvetlenie**
Realizácia: 2017

4. FINANČNÁ ČASŤ

4.1 Indikatívny finančný plán na obdobie realizácie PHSR a model financovania jednotlivých opatrení v prepojení na rozpočet obce

rok 2017 - Ministerstvo vnútra - grant projekt Rekonštrukcia hasičskej zbrojnice
RN 50 000, €, z toho dotácia 33 000 €, vlastné zdroje 17 000 €;

- projekt **Infraštruktúra miestneho cintorína – chodníky, voda, osvetlenie**, RN 100 000 € - vlastné zdroje.

Investičné náklady za rok 2017 celkom: 150 000,00 €
z toho:
NFP: 33 000,00 €
Vlastné zdroje obce: 117 000,00 €

rok 2018 - projekt Rekonštrukcia verejného osvetlenia s predpokladaným nákladom 300 000,00 € Ministerstvo financií – grant 240 000,00 €, vlastné zdroje 60 000,00 €;

- projekt **Budovanie prvkov zelenej infraštruktúry v obci Slovenská Ľupča z Operačného programu IROP- PO4-SC431- 2017-16** obec bude realizovať v rokoch 2018 a 2019. Rozpočtový náklad vrátane projektovej dokumentácie je 792 250 €, z toho NFP 752 637,50 € a spolufinancovanie obce 39 612,50 €.
V r. 2018 sa zrealizuje **1.časť** v objeme 554 575 €, z toho NFP 526 846,25 € a vlastné zdroje obce 27 728,75 €;
- z rozvojových programov **Ministerstva školstva**, vedy, výskumu a športu SR a z **vlastných zdrojov** obec hodlá zabezpečiť realizáciu projektu **Výstavba športového areálu pri ZŠ**, RN 700 000 €, z toho NFP 200 000 €, vlastné zdroje obce 500 000 €. V roku 2018 by mohla obec realizovať **1.časť** projektu z vlastných zdrojov vo výške 400 000 €.

Investičné náklady za rok 2018 celkom: 1 254 575,00 €
z toho:
NFP: 766 846,25 €
Vlastné zdroje obce: 487 728,75 €

rok 2019 - 2 časť projektu Budovanie prvkov zelenej infraštruktúry z IROP, v roku 2019 sa bude realizovať RN 237 675 €. Z toho NFP 225 791,25 €, vlastné zdroje obce 11 883,75 €;

- **2. časť Výstavba športového areálu pri ZŠ**, zostávajúca časť RN 300 000 €, z toho dotácia MŠVVaŠ 200 000 €, vlastné zdroje 100 000 €
- z Operačného programu **LZ**, na čerpanie ktorého obec oprávňuje početná rómska menšina, sa v rokoch **2019 a 2020** zrealizuje projekt **Rekonštrukcia miestnych komunikácií a chodníkov** s rozpočtom 400 000 €, z toho NFP 380 000 €, vlastné zdroje 20 000 €. V roku 2019 jeho **1. časť** by predstavovala preinvestovanú hodnotu 200 000 €, t.j. 190 000 € NFP a 10 000 € vlastné zdroje obce;
- s Operačným programom **IROP** ako zdrojom poskytnutia NFP sa uvažuje pri projekte **Rekonštrukcia kultúrneho domu** - projekt zahrňujúci zlepšenie energetických vlastností budovy. Rozpočet projektu bude cca 300 000 €, z toho 285 000 € NFP a 15 000 € vlastné zdroje obce; V roku 2019 by mala byť realizovaná **1. časť** projektu s RN 200 000 €, z toho NFP 190 000 €, vlastné zdroje obce 10 000 €;
- z Operačného programu **Kvalita životného prostredia, resp. z Environmentálneho fondu** hodlá obec realizovať projekt **Vybudovanie zberného dvora**, v rámci ktorého sa bude nachádzať priestor na spracovanie odpadu. RN uvedenej investície bez technológie je odhadnutý na cca 200 000 €, z toho NFP 190 000 €, vlastné zdroje obce 10 000 €.

Investičné náklady za rok 2019 celkom:	1 137 675,00 €
z toho:	
NFP:	995 791,25 €
Vlastné zdroje obce:	141 883,75 €

- rok 2020** - z Operačného programu **LZ** sa v r. 2018 zrealizuje **2. časť** projektu **Rekonštrukcia miestnych komunikácií** s rozpočtom 200 000 €, z toho NFP 190 000 €, vlastné zdroje 10 000 €;
- **2. časť** - dokončenie projektu **Rekonštrukcia kultúrneho domu z IROP**. RN 100 000 €, z toho NFP 95 000 €, vlastné zdroje 5 000 €;
 - s Operačným programom **IROP** ako zdrojom poskytnutia NFP sa uvažuje pri projekte **Rekonštrukcia Zdravotného strediska** - projekt zahrňujúci zlepšenie energetických vlastností budovy. Rozpočet projektu bude cca 300 000 €, z toho 285 000 € NFP a 15 000 € vlastné zdroje obce.

Investičné náklady za rok 2020 celkom:	600 000,00 €
z toho:	
NFP:	570 000,00 €
Vlastné zdroje obce:	30 000,00 €

- rok 2021** - z IROP, alternatívne: OP KŽP, PO4, IP 4.3 - obec má zámer vybudovať

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Slovenská Ľupča na obdobie 2017-2023

infraštruktúru pre bytovú výstavbu s využitím úsporných energetických systémov, RN 900 000 €, NFP 855 000 €, vlastné zdroje 45 000 €;
V roku 2020 sa realizuje **1. časť** projektu s RN 300 000 €, NFP 285 000 €, vlastné zdroje obce 15 000 €;

- projekt **Dobudovanie a rekonštrukcia vodovodu z IROP** by mal byť realizovaný v rokoch 2021 a 2022 s rozpočtovým nákladom cca 500 000 €, z toho 475 000 € NFP a 25 000 € vlastné zdroje obce. V roku 2021 sa uvažuje s realizáciou **1. časti** projektu s objemom 300 000 €, z toho NFP 285 000 €, vlastné zdroje 15 000 €.

Investičné náklady za rok 2021 celkom:	600 000,00 €
z toho:	
NFP:	570 000,00 €
Vlastné zdroje obce:	30 000,00 €

rok 2022 - z IROP, alternatívne: OP KŽP , PO4 – 2.časť projektu Infraštruktúra pre bytovú výstavbu, RN 300 000 €, NFP 285 000 €, vlastné zdroje o15 000 €;

- v roku 2022 sa uvažuje s realizáciou **2. časti** projektu **Dobudovanie a rekonštrukcia vodovodu z IROP** s objemom 200 000 €, z toho NFP 190 000 €, vlastné zdroje 10 000 €.

Investičné náklady za rok 2022 celkom:	500 000,00 €
z toho:	
NFP:	475 000,00 €
Vlastné zdroje obce:	25 000,00 €

rok 2023 - z IROP, alternatívne: OP KŽP , PO4 – 3.časť projektu Infraštruktúra pre bytovú výstavbu, RN 300 000 €, NFP 285 000 €, vlastné zdroje o15 000 €;

- z programu **IROP** obec plánuje projekt **Cyklotrasa Šalková -Slovenská Ľupča -Lučatín** s budúcim napojením na plánované regionálne cyklotrasy s približným RN 200 000 €, z toho NFP 190 000 €, zdroje obce 10 000 €;
- projekt **Vybudovanie turistických trás a drobnej turistickej infraštruktúry** RN 100 000 € - vlastné zdroje.

Investičné náklady za rok 2023 celkom:	600 000,00 €
z toho:	
NFP:	475 000,00 €
Vlastné zdroje obce:	125 000,00 €

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Slovenská Ľupča na
obdobie 2017-2023

Definované investičné zámery sú premietnuté v nasledujúcej tabuľke v členení podľa nároku na jednotlivé zdroje vrátane vlastných zdrojov:

Rok	Vlastné zdroje	IROP	OPLZ	OPKŽPalt. Envirofond	Iné	Dotácie spolu	Zdroje spolu
2017	117 000				33 000	33 000	150 000
2018	487 729	526 846			240 000	766 846	1 254 575
2019	141 884	415 792	190 000	190 000	200 000	995 792	1 137 676
2020	30 000	380 000	190 000			570 000	600 000
2021	30 000	570 000				570 000	600 000
2022	25 000	475 000				475 000	500 000
2023	125 000	475 000				475 000	600 000
Spolu	956 613	2 842 638	380 000	190 000	473 000	3 885 638	4 842 251

Vyššie uvedená tabuľka zobrazuje nároky na finančné zabezpečenie investičných zámerov podľa jednotlivých predpokladaných zdrojov a podľa rokov predpokladanej realizácie.

Namodelovanie dopadu na finančnú situáciu obce vychádza z nasledovných predpokladov:

- uvažované je s medziročným nárastom prevádzkových príjmov cca 7 - 8%
- uvažované je s medziročným nárastom prevádzkových výdavkov cca 4%
- v jednotlivých rokoch sú v kapitálových výdavkoch zahrnuté splátky istiny dlhodobého investičného úveru, ktorý obec čerpala na krytie spoluúčasti na financovaní akcie Splašková kanalizácia a ČOV, na ktorú bol poskytnutý nenávratný finančný príspevok z Operačného programu Životné prostredie
- predpokladané rozpočtové náklady investičných zámerov, ako aj ich umiestnenie v jednotlivých rokoch je odhad spracovateľa a vedenia obce, aktuálnu situáciu budú reflektovať každoročne akčné plány

Uvedené predpoklady sú premietnuté v nižšie uvedenej tabuľke, ktorá modeluje priebeh finančnej situácie obce v jednotlivých rokoch do r. 2023, pričom e rešpektovaná skutočnosť, vykázaná v dokumentoch obce do r.2016. Očakávaná skutočnosť rozpočtu na roky 2017 - 2019 je upravená podľa predpokladaného vývoja realizácie investičných zámerov.

Za dodržanie uvedených predpokladov by vývoj finančnej situácie obce počas realizácie strategických zámerov mohol byť nasledovný, ako zobrazuje prehľad:

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Slovenská Ľupča na
obdobie 2017-2023

rozpočet	bežné príjmy + FO	kapitálové príjmy +FO	príjmy celkom	bežné výdavky	kapitálové výdavky	výdavky celkom	prebytok/ deficit	kumulatív
Skut. 2014	2 022 592	3 877 963	5 900 555	1 857 983	3 808 896	5 666 879	+233 676	
Skut. 2015	2 139 288	1 833 691	3 972 980	1 962 397	1 717 593	3 679 990	+292 990	+526 666
Skut. 2016	2 393 636	72 713	2 466 349	2 109 653	233 319	2 342 972	+123 377	+600 043
Oč.sk. 2017	2 585 000	43 000	2 628 000	2 280 000	482 680	2 762 680	-134 680	+465 363
Oč.sk. 2018	2 700 000	776 846	3 476 846	2 400 000	1 334 255	3 734 255	-257 409	+207 054
Oč.sk. 2019	2 915 000	1 005 792	3 920 792	2 660 000	1 179 356	3 839 356	+81 436	+289 390
Oč.sk. 2020	3 150 000	570 000	3 720 000	2 900 000	640 680	3 540 680	+179 320	+468 710
Oč.sk. 2021	3 350 000	570 000	3 920 000	3 050 000	640 680	3 690 680	+229 320	+698 030
Oč.sk. 2022	3 500 000	475 000	3 975 000	3 200 000	540 680	3 740 680	+234 320	+932 350
Oč.sk. 2023	3 700 000	475 000	4 175 000	3 450 000	640 680	4 090 680	+84 320	+1 016 670

Z uvedeného modelu vývoja finančnej situácie obce vyplýva, že akumulované zdroje obce by umožňovali realizáciu strategických zámerov, ktoré sú uvedené v tomto dokumente, prípadne ďalších investičných a neinvestičných zámerov podľa aktuálnych potrieb v priebehu programového obdobia.

5. REALIZAČNÁ ČASŤ

5.1 Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie PHSR

Garantom tohto strategického dokumentu je obec Slovenská Ľupča, zastúpená starostom obce a obecným zastupiteľstvom a koordinátorom realizácie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je obecný úrad.

PHSR má byť živým dokumentom, ktorého realizácia musí byť sledovaná a program podľa potreby dopĺňaný a upravovaný. Realizačná časť je zameraná na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia a realizácie PHSR.

Systém monitorovania a hodnotenia jeho plnenia je nastavený ustanovením merateľných ukazovateľov, vecným a časovým harmonogram jeho realizácie formou akčných plánov. Bude sa tiež deklarovať položka zlučiteľnosti s dokumentom PHSR uznesením obecného zastupiteľstva.

Medzi hlavné úlohy obce bude patriť:

- riadiť implementáciu akčného plánu PHSR
- zaviesť projektové riadenie do procesov obce
- realizovať projekty, ktoré prinesú pre obec želaný efekt a budú dlhodobo udržateľné
- podporovať spoluprácu medzi hlavnými aktérmi rozvoja obce a koordinovať ich aktivity
- pravidelne monitorovať aktivity a vyhodnocovať plnenie akčného plánu na základe stanovených merateľných ukazovateľov
- aktualizovať dokument podľa vzniknutej spoločenskej potreby.

5.2 Komunikačná stratégia

Koordinátor Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce pravidelne komunikuje so zodpovednými za aktivity akčného plánu. Komunikácia o PHSR bude realizovaná s viacerými cieľovými skupinami:

- občania obce
- odborná verejnosť a inštitúcie
- médiá
- mikroregión

Finálna podoba dokumentu bude propagovaná aj na webovom sídle obce. Využívané budú miestne noviny – Ľupčianske zvesti, ktoré sú vydávané ako mesačník a sú distribuované do každej domácnosti. Interná komunikácia bude prebiehať v rámci aktualizácie dokumentu pri monitorovaní a vyhodnocovaní výsledkov realizovaných aktivít. Do komunikácie budú zapojení zamestnanci obecného úradu, ktorí budú pripravovať podklady pre monitorovanie a hodnotenie. Do procesu komunikácie budú zapojení aj poslanci Obecného zastupiteľstva, ktorí budú priebežne schvaľovať aktualizácie dokumentu a výsledky PHSR.

5.3 Systém monitorovania a hodnotenia

Cieľom monitorovania a hodnotenia je zostaviť komplexnú informáciu o tom, ako sa plnia opatrenia navrhnuté v Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce. Úlohou koordinátora bude zriadiť monitorovací výbor, poslať podkladové materiály všetkým členom monitorovacieho výboru a tiež podať správu o plnení na zastupiteľstvo obce 1x ročne, vrátane vyhodnotenia merateľných ukazovateľov.

Podľa zákona o podpore regionálneho rozvoja obec pravidelne monitoruje Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce a každoročne do 31. mája zasiela vyššiemu územnému celku správu o jeho plnení a zabezpečuje jeho súlad s územnoplánovacou dokumentáciou.

Výstupom procesov budú monitorovacia správa a hodnotiacia správa vrátane záverov a odporúčaní na ďalšie obdobie, s ktorou budú oboznámení poslanci a verejnosť. Monitorovanie bude slúžiť ako podklad pre hodnotenie PHSR.

Hodnotenie poskytne informácie o vplyve realizovaných opatrení na územie obce a bude podkladom pre aktualizáciu PHSR zohľadňujúcu prebiehajúce zmeny. Hodnotenie PHSR sa bude realizovať uprostred obdobia realizácie a po jeho ukončení v roku 2023.

5.4 Návrh na rozpracovanie akčných plánov

Operatívnym nástrojom implementácie strategického dokumentu sú akčné plány, vypracovávané spravidla na jeden rok, ktoré zabezpečujú realizáciu zámerov, definovaných v Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce na základe konkrétnych aktuálnych podmienok v konkrétnom období. Determinantami, ktoré ovplyvňujú realizáciu stratégie môžu byť vnútorné faktory, ako je finančná pozícia obce, personálne kapacity, naliehavosť navrhovaných aktivít, úroveň spolupráce s partnermi v projektoch, alebo vznik nepredvídaných situácií. Dôležitými vonkajšími vplyvmi sú napr. neurčité termíny vypisovania výziev na predkladanie žiadostí o poskytnutie dotácií a grantov, doba schvaľovania predkladaných žiadostí, omeškania spôsobované okolnosťami vo verejnom obstarávaní, pravidelnosť financovania zo strany príslušných orgánov a ďalších viacero vplyvov v procese získavania zdrojov.

Pri konštrukcii akčných plánov je potrebné pružne a vhodne využívať možnosti viaczdrojového financovania a počítať s variantným riešením zdrojov. Na financovaní rozvoja obce by sa okrem zdrojov Európskej únie a zdrojov štátu mali podieľať aj zdroje VÚC a súkromné zdroje.

Akčné plány musia spĺňať kritériá:

- konkrétnosti:	náklad, zdroje, lehota realizácie
- adresnosti:	zodpovedné osoby
- hodnotiteľnosti:	indikátory,
- flexibilitnosti:	reakcia na zmeny
- transparentnosti:	prístupný verejnosti

Spracovanie konkrétnych akčných plánov je v kompetencii výkonných zložiek obecného úradu podľa existujúcich riadiacich procesov. Súčasťou tohto materiálu je uvedený v prílohe návrh akčného plánu.

ZÁVER

Spracovaný Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce ako strategický rozvojový dokument mapuje súčasný stav obce a zahŕňa hlavné rozvojové zámery obce s cieľom realizovať vytýčenú víziu. Jeho finálna podoba je zverejnená na internetovom sídle obce www.slovenskalupca.sk